

Zavod Republike Slovenije za šolstvo
A Szlovén Köztársaság Oktatási Intézete

MAGYAR NYELV mint anyanyelv
Alkalmazott tanterv a kiegészítő kétnyelvű általános iskolához

Madžarščina kot materinščina
Prilagojeni učni načrt za osnovno šolo z nižjim izobrazbenim
standardom

2003. június

Az eredeti tantervet a Magyar Nyelvi Tantervi Bizottság készítette:

dr. Bokor József, elnök
Pisnjak Mária, szakmai titkár
Balaskó Valika
Bányai Árpádné
dr. Bence Lajos
Gaál Erzsébet
László Hermina
Leonhard Ana
Slavinec Tot Marija
Varga Valéria

A tanterv módosításait végezte:
Horváth Lívia, 2. sz. Kétnyelvű Általános Iskola, Lendva
Kulčar Metka, 2. sz. Kétnyelvű Általános Iskola, Lendva
Pisnjak Mária, A Szlovén Köztársaság Oktatási Intézete

Lektorálta: Szakállas Gyuláné

TARTALOM

I. A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA

II. ÁLTALÁNOS CÉLOK

III. FUNKCIONÁLIS ÉS OKTATÁSI CÉLOK

I. harmad, 1–3. osztály

A) A nem művészi szövegek feldolgozásának funkcionális és oktatási céljai

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Beszédértés, beszéd
2. Olvasás (szövegértés)
3. Írás (íráshasználát)
4. Nyelvismeret és nyelvhasználat

OKTATÁSI CÉLOK

1. Nyelvi, nyelvtani ismeretek
2. Tanítási tartalom
3. Fogalmak

A nem művészi szövegek funkcionális és oktatási céljainak megvalósítása osztályonként

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Beszédértés, beszéd
2. Olvasás (szövegértés)
3. Írás (íráshasználát)
4. Nyelvismeret és nyelvhasználat

OKTATÁSI CÉLOK

1. Nyelvi, nyelvtani ismeretek
2. Tanítási tartalom
3. Fogalmak

B) A művészi szövegek feldolgozásának funkcionális és oktatási céljai

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Hallgatás, nézés (szövegértés)
2. Olvasás (szövegelemzés)
3. Beszéd (szóbeli szövegalkotás)
4. Írás (fogalmazás)

OKTATÁSI CÉLOK

1. Irodalomismeret, kifejezési formák
2. Fogalmak
3. Tanítási tartalom

A művészi szövegek funkcionális és oktatási céljainak megvalósítása osztályonként

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Hallgatás, nézés (szövegértés)
2. Olvasás (szövegelemzés)
3. Beszéd (szóbeli szövegalkotás)
4. Írás (fogalmazás)

OKTATÁSI CÉLOK

1. Irodalomismeret, kifejezési formák
2. Fogalmak
3. Tanítási tartalom

C) ALAPVETŐ KÖVETELMÉNYEK

D) Módszertani útmutató

II. harmad, 4–6. osztály

A) A nem művészi szövegek feldolgozásának funkcionális és oktatási céljai

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Beszédértés, beszéd
2. Olvasás (szövegértés)
3. Írás (íráshasználát)
4. Nyelvismeret és nyelvhasználat

OKTATÁSI CÉLOK

1. Nyelvi, nyelvtani ismeretek
2. Tanítási tartalom
3. Fogalmak

A nem művészi szövegek funkcionális és oktatási céljainak megvalósítása osztályonként

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Beszédértés, beszéd
2. Olvasás (szövegértés)
3. Írás (íráshasználát)
4. Nyelvismeret és nyelvhasználat

OKTATÁSI CÉLOK

1. Nyelvi, nyelvtani ismeretek
2. Tanítási tartalom
3. Fogalmak

B) A művészi szövegek feldolgozásának funkcionális és oktatási céljai

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Hallgatás, nézés (szövegértés)
2. Olvasás (szövegelemzés)
3. Beszéd (szóbeli szövegalkotás)
4. Írás (fogalmazás)

OKTATÁSI CÉLOK

1. Irodalomismeret, kifejezési formák
2. Fogalmak
3. Tanítási tartalom

A művészi szövegek funkcionális és oktatási céljainak megvalósítása osztályonként

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Hallgatás, nézés (szövegértés)
2. Olvasás (szövegelemzés)
3. Beszéd (szóbeli szövegalkotás)
4. Írás (fogalmazás)

OKTATÁSI CÉLOK

1. Irodalomismeret, kifejezési formák
2. Fogalmak
3. Tanítási tartalom

C) ALAPVETŐ KÖVETELMÉNYEK

D) Módszertani útmutató

III. harmad, 7–9. osztály

A) A nem művészi szövegek feldolgozásának funkcionális és oktatási céljai

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Beszédértés, beszéd
2. Olvasás (szövegértés)
3. Írás (íráshasználát)
4. Nyelvismeret és nyelvhasználat

OKTATÁSI CÉLOK

1. Nyelvi, nyelvtani ismeretek
2. Tanítási tartalom
3. Fogalmak

A nem művészi szövegek funkcionális és oktatási céljainak megvalósítása osztályonként

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Beszédértés, beszéd
2. Olvasás (szövegértés)
3. Írás (íráshasználát)
4. Nyelvismeret és nyelvhasználat

OKTATÁSI CÉLOK

1. Nyelvi, nyelvtani ismeretek
2. Tanítási tartalom
3. Fogalmak

B) A művészi szövegek feldolgozásának funkcionális és oktatási céljai

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Hallgatás, nézés (szövegértés)
2. Olvasás (szövegelemzés)
3. Beszéd (szóbeli szövegalkotás)
4. Írás (fogalmazás)

OKTATÁSI CÉLOK

1. Irodalomismeret, kifejezési formák
2. Fogalmak
3. Tanítási tartalom

A művészi szövegek funkcionális és oktatási céljainak megvalósítása osztályonként

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Hallgatás, nézés (szövegértés)
2. Olvasás (szövegelemzés)
3. Beszéd (szóbeli szövegalkotás)
4. Írás (fogalmazás)

OKTATÁSI CÉLOK

- 1. Irodalomismeret, kifejezési formák**
- 2. Fogalmak**
- 3. Tanítási tartalom**

C) ALAPVETŐ KÖVETELMÉNYEK

D) Módszertani útmutató

I. A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA

Az anyanyelvoktatás az oktatás folyamatában, a különleges bánásmódot igénylő gyermekek iskolai oktatásában méginkább fontos szerepet tölt be, hiszen a legtermészetesebb vagy egyike a legtermészetesebb szocializációs adottságunknak, amely segítségével a legkönnyebben és legeredményesebben szerzünk és bővítjük ismereteinket, fejlesztjük készségeinket. Az anyanyelvi kommunikációs készségeket azonban nemcsak a magyarórán fejlesztjük, hanem minden egyéb órán is, a magyar nyelv állandó jelenléte, példamutató tanári használata nagyban hozzásegít a tanulók nyelvi készségeinek fejlesztéséhez. Ezért célszerű az egyéb tantárgyak nyelvi megvalósítását is alaposan megtervezni.

A Magyar nyelv c. tantárgy közismereti tantárgy, amelynek szerteágazó funkcionális és oktatási céljai, feladatai vannak, amelyeket a négy kommunikációs készségterület – hallgatás, beszéd, olvasás, írás – keretében, művészi és nem művészi szövegek segítségével valósít meg. Az alkalmazott programú általános iskola végső célja a tanulók funkcionális írástudókká, valamint irodalmat befogadó olvasókká nevelése.

A tantárgy keretében az első és a második időszakban (harmadban) elsősorban készségfejlesztés folyik, amely azonban teret nyit a felsőbb osztályok és a középiskola céljai felé is.

Az első időszakban a tantárgy összóraszámára 595 óra, ebből az első osztályban évi 175 (heti 5 óra), a második és a harmadik osztályban évi 210 (heti 6 óra). Az első, és még a második időszakra a tantárgyak integrált tanítása a jellemző. Ebben az időszakban anyanyelvnél a beszéd, a meghallgatás és a beszélgetés az uralkodó tevékenység, valamint az írás- és olvasáselőkészítő gyakorlatok. Maga az írás- és olvasástanítás nem fejeződik be ebben az időszakban, hanem áthajlik a következőbe is. Az anyanyelvi órákon a tanulók ezen kívül helyesejtési, helyesírási, szövegértési és –alkotási készségüket is fejlesztik. Az első osztályban a művészi szövegek legalább fele arányban legyenek jelen, hiszen fontos szerepet töltenek be a tanulók érzelmi világának, személyiségformálásának alakításában. A második osztálytól pedig (a tanító belátása szerint) nagyobb hangsúlyt kaphat a nem művészi szövegekkel való munka, amely magába foglalja az írás- és olvasástanulást is.

A második időszakban a tantárgy összóraszámára 525 óra, mindegyik osztályban évi 175 (heti 5 óra). Körülbelül a negyedik osztály végére fejeződik be az írás- és olvasástanítás. Nagyobb hangsúlyt kapnak a nem művészi szövegek (60 %), amelyek segítségével az értő olvasást és a szövegalkotást gyakorolják. Ezeket először a pedagógus segítségével, majd mindig önállóbban végzik.

A harmadik időszakban a tantárgy összóraszámára 400 óra, mindegyik osztályban heti 4 óra, ami a hetedik és nyolcadik osztályban évi 140 órát, a kilencedikben (munkagyakorlat) évi 120 órát jelent. A nem művészi szövegek és a művészi szövegek aránya 60 – 40.

Bár a művészi és nem művészi szövegekkel való munka céljait kettéválasztva határozza meg a tanterv (az áttekinthetőség, érthetőség végett), a kettő a mindennapi gyakorlatban ne különüljön el mereven egymástól, a nyelvi és az irodalmi nevelés szerves egységet alkosson.

A tantárgy ápolja és hagyományozza az anyanyelvi örökséget. Tudatosítja a magyar anyanyelv különleges helyzetét, azt, hogy a magyar nyelv a Szlovén Köztársaságban a Mura-vidék kétnyelvű területein a szlovén nyelvvel egyenrangú hivatalos nyelv, a kétnyelvű

Muravidéken élő magyaroknak anyanyelve, a Magyar Köztársaságnak pedig államnyelve, egyike a világ mai fejlett nyelveinek.

II. ÁLTALÁNOS CÉLOK

1. Fejlődjék ki a tanulóknak pozitív viszony anyanyelvük iránt. Tudatosodjék bennük, hogy magyar anyanyelvük nemcsak gondolkodásuk és önkifejezésük elsődleges eszköze, hanem az alapkultúra elsajátításához szükséges ismeretszerzési és tanulási technikáknak, illetve a legemlékezőbb készségeknek, képességeknek, jártasságoknak és kompetenciáknak is az alapja.
2. Tudatosodjék a tanulóknak magyar anyanyelvük különleges helyzete: az, hogy az anyanyelv egyfelől a nemzeti és a nemzetiségi kultúra hordozója, a nemzeti azonosságtudat elengedhetetlen feltétele, másfelől az alapkultúrának is az alapja. Ismerjék meg helyét és szerepét az anyaországban és másutt a világon, ismerjék a Szlovén Köztársaság állam- és egyéb nyelveinek státusát. Tartsák tiszteletben mások anyanyelvét.
3. Fokozatosan sajátítsák el és többnyire megfelelően használják a magyar köz- és irodalmi nyelvet, pontosabban a vidék regionális köznyelvét; fokozatosan tegyenek különbséget a különböző nyelvváltozatok (nyelvjárás, köznyelv, irodalmi nyelv stb.) használata között. Tudatosodjék bennük, hol, milyen alkalmakkor használható a nyelvjárás, mikor, kikkel célszerű regionális köznyelven beszélni, s kik, mikor használják a köz- és irodalmi nyelvet.
4. Fokozatosan sajátítsák el a társas-társadalmi tevékenységhez, együttműködéshez szükséges nyelvi és kommunikációs képességeket, a szó- és írásbeli önkifejezés szabályait, műfajait, a körülményeknek és a mindenkori szituációnak megfelelő kultúrált nyelvi magatartást; különféle nyelvi tevékenységekkel oldják meg sikeresen a különböző élethelyzeteket, ezzel is erősítve önbizalmukat.
5. Fokozatosan, egyre önállóbban fogjanak fel különböző szövegeket, kritikusan viszonyuljanak hozzájuk, majd alkossanak szóban és írásban különféle művészi és nem művészi szövegeket. A szövegekből ne csak információkat szerezzenek, hanem megismerve saját kultúrájukat és más, idegen kultúrákat, fejlesszék logikai, következtető- és indoklóképességüket, gazdagítsák személyes életüket; tudatosítsák magukban, hogy a szövegértés és szövegalkotás alkotó tevékenység, amelyre készülni kell, beleértve a kézikönyvek használatát is.
6. Eleinte tanári segítséggel, majd egyre önállóbban viszonyuljanak kritikusan saját és mások szövegeihez. Tudják életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelően megítélni és értékelni saját szövegeiket és mások szövegeit. Tudjanak különbséget tenni az alapvető értékek (igaz/hamis, jó/rossz, szép/rút, tisztességes/tisztességtelen stb.) között.
7. Ébredjen fel és erősödjék a tanulók olvasási kedve, alakuljon világnézetük, formálódjék szemléletük, az irodalmi nevelés révén gazdagodjon érzelmi életük. Szokjanak hozzá külső és belső világuk pontosabb, tudatosabb megfigyeléséhez.
8. Legyenek az irodalommal való találkozások a tanulók számára élményforrások. Irodalomolvasási kedvüket nemcsak a magyar irodalmi kánon szövegeivel, hanem a populáris irodalom szövegeivel is erősítsék. Járjanak könyvtárba, lehetőleg színházba, tekintsenek emg ifjúsági és klasszikus művek alapján készült filmeket. Tanári segítséggel ismerjék fel, hogy ki vannak téve a médiák közvetítette pozitív és negatív hatásoknak egyaránt.
10. Viszonyuljanak a tanulók pozitívan a kommunikációnak mind a négy területéhez, vagyis a megértéshez, az olvasáshoz, a beszédhez és az íráshoz. A kommunikáció egyes területein

szerzett tapasztalataik révén meggyőződnek arról, hogy az olvasás, az írás, a hallgatás és a beszéd segíti környezetük, önmaguk, a valóságos és a képzeletbeli világ megismerését. Hallgassák figyelmesen beszédpartnereiket, fejlesszék beszéd- és íráskészségüket, sajátítsák el az alapvető olvasási stratégiákat, illetve a művészi és nem művészi szövegek befogadásához nélkülözhetetlen szövegfeldolgozási eljárásokat.

III. FUNKCIONÁLIS ÉS OKTATÁSI CÉLOK

I. harmad, 1–3. osztály

A) A nem művészi szövegek feldolgozásának funkcionális és oktatási céljai

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Beszédértés, beszéd

1.1. A dialogikus kommunikációs képesség fejlesztése szóban

1.1.1. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő rövid párbeszédű szöveg(részlet)eket hallgatnak (néznek) meg, a pedagógus irányításával beszélgetnek a hallottakról, látottakról.

1.1.2. A tanulók gyakorolják a szóbeli párbeszédű kommunikációt.

1.2. A monologikus kommunikációs képesség fejlesztése szóban

1.2.1. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő rövid monologikus szöveg(részlet)eket hallgatnak (néznek) meg, tapasztalataikat megbeszélik.

1.2.2. A tanulók gyakorolják a szóbeli monologikus kommunikációt.

2. Olvasás (szövegértés)

2.1. Az olvasás technikájának az elsajátítása és az olvasási készség fejlesztése

2.1.1. A tanulók hangosan (és némán) olvasnak egyszerűbb rövid nyomtatott és írott szövegeket.

2.1.2. A tanulók egyszerűbb köznapi és közéleti (hivatalos) szövegek olvasásával, illetve az olvasottak megbeszélésével fejlesztik szövegértő képességüket.

3. Írás (íráshasználat, fogalmazás)

3.1. Az írás jelrendszerének az elsajátítása és az íráskészség fejlesztése

3.1.1. A tanulók fokozatosan elsajátítják az írástechnika elemeit, a betűk írását.

3.1.2. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő nagyon rövid köznapi és közéleti szöveg(részlet)eket írnak, illetve fogalmazznak minta alapján.

4. Nyelvismeret és nyelvhasználat

4.1. A szókincs gazdagítása, a pragmatikai-logikai-grammatikai képességek fejlesztése

4.1.1. A tanulók gazdagítják szókincsüket.

4.1.2. A tanulók gyakorolják a kommunikációs helyzeteket, illetve a valóságviszonyok felismerését és nyelvi kifejezését.

4.1.3. A tanulók fejlesztik nyelvhelyességi, helyesejtési és helyesírási készségeiket.

4.2. A nyelvi környezetnek, illetve a magyar nyelv szerepének és helyzetének megismerése

OKTATÁSI CÉLOK

1. Nyelvi, nyelvtani ismeretek

2. Tanítási tartalom

3. Fogalmak

A nem művészi szövegek funkcionális és oktatási céljainak megvalósítása osztályonként

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Beszédértés, beszéd

1.1. A dialogikus kommunikációs képesség fejlesztése szóban

1.1.1. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő rövid párbeszédesszöveg(részlet)eket hallgatnak/néznek meg, a pedagógus irányításával beszélgetnek a hallottakról, látottakról.

1.	2.	3.
- közlések, utasítások megértése, - köznapi vagy közéleti dialógusok, párbeszédesszituációk megfigyelése közvetlen módon (szerepjátás, dramatizálás, bábjelenet, tanítói felolvasás stb.) vagy közvetett formában (rádió, tévé, magnó, képmagnó felhasználásával), - valóságos vagy fiktív párbeszédesszituációk (köszönések, kérés, tudakozódás, szándék- vagy köszönetnyilvánítás, gratuláció, bocsánatkérés, telefonálás, üzenet átadása, elbúcsúzás stb.) megfigyelése, illetőleg megélése.		

Pedagógus segítségével

- megmondják, kik, s miről beszélgettek,

- felidéznek a kapcsolatfelvétel, illetve -tartás nyelvi formáit, eszközeit (köszönés, megszólítás, kérdés, válasz, elbúcsúzás stb.), s megismélik azokat.

- megkülönböztetik a domináns nyelvi funkciókat (pl. kérdés, válasz, információ, kérés, gratuláció, üzenet stb.).

1.1.2. A tanulók gyakorolják a szóbeli párbeszédesszituációt.

1.	2.	3.
Pedagógus segítségével alkalmazzák a mindennapi nyelvi érintkezés fordulatait,		
- gondolatok közlése rövid mondatokkal (tőmondat, szómondat) - párbeszéd kezdeményezése, illetve a beszélgetésekbe való bekapcsolódás, - a kapcsolatfelvétel nyelvi formái és a rájuk vonatkozó illemszabályok (pl. beszélgetés az utcán, autóbuszon, vonaton) gyakorlása példák alapján, - kapcsolatfelvétel gyakorlása különböző személyekkel (ismert vagy ismeretlen személy, idősebb vagy fiatalabb személy, barát, rokon vagy hivatalos személy stb.), - a telefonálás íratlan szabályai,		
- köszönés felnőtteknek, gyerekeknek, - bemutatkozás felnőtteknek, kortársaknak,		

- válaszadás kérdésekre (ki mit csinál, csinált, mit fog csinálni; kivel mi történt; ki, mi milyen; milyenek ők maguk, milyenek családtagjaik, milyenek osztálytársaik stb.), - köszönetnyilvánítás, gratuláció, elnézésekérés, - a mindennapi érintkezés nyelvi fordulatainak gyakorlása,	- válaszolás köszönésre, meghívásra, tudakozódásra, - üzenetátadás gyakorlása felnőtteknek, gyerekeknek,
	- kérdésfeltevés gyakorlása - válaszadás kérdésekre (milyenek az ismert személyek, tárgyak, épületek; milyenek a képen látható személyek, milyen a hangulatuk; mit láttak, hallottak, olvastak stb.), - pontos szóhasználatra, mondatalkotásra, helyes kiejtésre és a beszélgetőtársra való odafigyelésre törekvés.

1.2. A monologikus kommunikációs képesség fejlesztése szóban

1.2.1. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő rövid monologikus szöveg(részlet)eket hallgatnak (néznek) meg.

1.	2.	3.
- tanítói közlések, utasítások, magyarázatok, olvasás, szóbeli elbeszélések, leírások, jellemzések (helyes kiejtés, hangsúlyozás, hanglejtés, szép magyar beszéd),		

A tanulók figyelnek a beszélőre, figyelmüket a beszédszövegre koncentrálják. A pedagógus segítségével ellenőrzik a megértést, közösen megbeszélik a szöveg tartalmát, lényegét, tisztázzák a számukra ismeretlen szavakat, megismétlik az egyes frázisokat, maguk tesznek fel kérdéseket egymásnak, megfogalmazzák a megbeszéltekhez kapcsolódó élményeiket.

1.2.2. A tanulók gyakorolják a szóbeli monologikus kommunikációt.

1.	2.	3.
- pedagógus kérdései és példák alapján (előre felkészített témákban) beszélnek, - pedagógus segítségével bemutatkozás, önmaguk, családtagjaik, osztálytársaik, barátok egyszerűbb jellemzése, leírása, - képen látható személyek cselekvéseinek felismerése, - hallott szövegek reprodukálásának gyakorlása, - cselekvéssorok kialakítása, - pedagógus segítségével egy napjuk történéseinek elmesélése,		
- szabadidős tevékenységek elmesélése (pl. kerékpározás, kirándulás, fürdés, kertészkedés stb),		

	<ul style="list-style-type: none"> - megtörtént esemény múlt idejű elmesélése, - mesélés, elbeszélés a felnőttek (szülők, rokonok, ismerősök) munkájáról (képek segítségével). 	<ul style="list-style-type: none"> - tervezett esemény jövő idejű elmesélésének gyakorlása, - élőlények, tárgyak, helyiségek, szerszámok bemutatása (képről/ emlékezetből), - leírás gyakorlása saját maguk vagy szüleik egy munkanapjának bemutatásával (időrendiség!), - elmesélése annak, hol, mikor, mit csinálunk (pl. boltban, parkban, udvaron, fürdőszobában, reggel, délután, este stb.) - beszámoló tévében látottakról, olvasottakról, hallottakról.
--	--	--

2. Olvasás (szövegértés)

2.1. Az olvasás technikájának az elsajátítása és az olvasási készség fejlesztése

2.1.1. A tanulók hangosan (és némán) olvasnak rövid egyszerűbb nyomtatott szövegeket.

1.	2.	3.
<ul style="list-style-type: none"> - tárgyak, vonalak megfigyelése, csoportosítása hasonlóságai, különbségeik alapján, - leírt szavakban azonos betűk keresése, - hangos "olvasás" képekről, illusztrációkról. 	<ul style="list-style-type: none"> - a hosszú és rövid hangok megfigyelése, érzékeltetése, - a hangok tiszta ejtésére törekvés, - néhány betű és szó felismerése, „olvasása”, - saját maguk és társaik nevének felismerése, „olvasása«. 	<ul style="list-style-type: none"> - hangösszevonás, betűk szintetizálása szótagokká, szavakká. - rövidebb nyomtatott szövegek hangos és néma olvasása.

2.1.2. A tanulók egyszerűbb köznapi és közéleti (hivatalos) szövegek olvasásával, illetve az olvasottak megbeszélésével fejlesztik szövegértő képességüket.

1.	2.	3.
	Pedagógus segítségével: <ul style="list-style-type: none"> - személyek jellemzése, - állatok, tárgyak bemutatása, leírása, - táj, tér leírása, - taneszközök vagy vásárlási jegyzék, 	

	<ul style="list-style-type: none"> - órarend, névsor. 	<ul style="list-style-type: none"> - időjárás-jelentés, - üdvözlések, - kérések, tiltások, utasítások.
<p>»Olvassák« a környezetükben található képes utasításokat, tiltásokat és figyelmeztető jelzéseket (pl.: kresz-jelzőtáblák és egyéb piktogramok/feliratok).</p>		<p>Olvasás előtt – pedagógus segítségével – felfrissítik a szöveg témájával kapcsolatos előismereteiket.</p> <p>Olvasás közben- pedagógus segítségével -</p> <ul style="list-style-type: none"> - az írott szövegre koncentrálnak.
<p>„Olvasás” után válaszolnak a pedagógus kérdéseire:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mi a piktogram jelentése - milyen viselkedésmódot vált ki az adott piktogram tartalma - hol található a piktogramok - megfogalmazzák az „olvasottakkal” kapcsolatos egyéni tapasztalatait, élményeiket, <p>- a pedagógus segítségével piktogramokat rajzolnak, megbeszélnek a lerajzoltak lényegét, tartalmát...</p>		<p>Az olvasás után - pedagógus segítségével -</p> <ul style="list-style-type: none"> - értelmezik a címet, - megállapítják, miről szól a szöveg, - megbeszélnek az olvasottak lényegét, <ul style="list-style-type: none"> - kiemelnek lényeges adatokat, - megkeresik és megjelölik a mondatok kezdetét és végét, felismerik a kérdő és a kijelentő mondatokat, - szóban válaszolnak a pedagógus kérdéseire, - tetteikkel bizonyítják utasítások, üzenetek megértését.

3. Írás (írás-használat)

3.1. Az írás jelrendszerének fokozatos elsajátítása és az íráskészség fejlesztése

3.1.1. A tanulók fokozatosan elsajátítják az írástechnika elemeit, a betűk írását.

1.	2.	3.
<p>1. Az írás tanulásának előkészítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - helyes testtartás, - ceruzafogás, különböző írószerek fogása, - tájékozódás saját testükön, térben és papírlapon, - irányok megfigyelése: balról jobbra, föntről lefelé, - betű- és számelemek vázolása. <p>2. Betűk és hangok összekapcsolása, egyszerű szavak átírása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - saját nevük, ismert szavak leírása, - a kimondott szó és írásképének megfigyelése, összehasonlítása, - a tanulók által alkotott szavak, mondatok táblára írása.	<p>1. A beszéd hangjainak és azok írásjeleinek alakítása, majd kapcsolása nehézség szerinti fokozatos előrehaladással. A nyomtatott nagybetűk írása.</p> <p>2. Gyakorolják a nagybetűk önálló írását:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nyomtatott betűk felismerése, - betűk másolása nyomtatotról, - rövid, majd fokozatosan hosszabbodó nyomtatott szavak másolása, - írásmunka gazdaságos elhelyezésére (szóköz, sorkihasználás) való törekvés, - a mondatok helyesírásának megfigyelése (mondatkezdő nagybetű, mondatvégi írásjel, szavakra tagoltság), - tollbamondás gyakorlása látási és hallási megfigyelés után: hangok, szavak, egyszerű mondatok.	<p>1. A beszéd hangjainak és azok írásjeleinek alakítása, majd kapcsolása nehézség szerinti fokozatos előrehaladással. A nyomtatott kisbetűk írása. Az írástempó fokozása, a pontosságra való törekvés.</p> <p>2. Gyakorolják tábláról vagy könyvből rövidebb szövegek másolását:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szavak szótagolása, - tulajdonnevek helyesírása, - tollbamondás látási és hallási megfigyelés után: mondatok, rövid történetek.

3.1.2. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő nagyon rövid köznapi és közéleti szöveg(részlet)eket írnak, illetve fogalmaznak minta alapján.

1.	2.	3.
<p>- a tanítónak rövid szövegeket diktálnak (pl. jókívánság, gratuláció, meghívó),</p>		<p>- egy- vagy kétmondatos felszólítás, utasítás, köszönés, kérés, kérelem, gratuláció, üdvözlőlap</p>

4. Nyelvismeret és nyelvhasználat

4.1. A szókincs gazdagítása, a pragmatikai-logikai-grammatikai (nyelvhelyességi, helyesejtési és helyesírási) képességek fejlesztése

4.1.1. A tanulók gazdagítják szókincsüket.

1.	2.	3.
- kicsinyítőképzős, becéző szavak megismerése és használatuk gyakorlása, - felsorolják családtagjaikat, osztálytársaik nevét, a taneszközöket, tantárgyakat, az év- és napszakokat, ismert állatok, növények, gyümölcsök, színek, számok nevét,	- felismernek és megneveznek ismert foglalkozásokat, tisztálkodási eszközöket, ruhadarabokat, nyári, téli játékokat, hónap- és napneveket, - felismerik és elmondják, ki, mit csinál az egyes évszakokban, hónapokban, napszakokban, otthon, munkahelyen, szabadidőben, szünetben, bent, kint a szabadban, a természetben, a mezőn, a kertben, a gyümölcsösben, az udvaron, az utcán stb., - felismerik az időperiódusokat (év, hó, nap, évszak, napszak, óra, perc), - felismerik és megnevezik állatok, növények, járművek, testrészek, öltözékek, ünnepek stb. nevét, - elmondják, mi mindent lehet vásárolni boltban, áruházban, piacon, hétköznapokon, vásár- és ünnepek előtt stb.	- gyakorolják a <i>tegnap, ma, holnap, tegnapelőtt, holnapután, reggel, délben, este, délelőtt, délután, éjjel</i> kifejezések használatát, - igékhez főneveket, főnevekhez igéket, mellékneveket gyűjtenek, - rokon- és ellentétes jelentésű szavakat gyűjtenek.

4.1.2. A tanulók gyakorolják a kommunikációs helyzeteket, illetve a valóságviszonyok felismerését és nyelvi kifejezését.

1.	2.	3.
- a mindennapi érintkezés gyakoribb nyelvi fordulatai, - válaszok a pedagógus kérdéseire, állítás, tagadás, (tiltás), tanulói kérdések, - udvariassági formák (köszönés, megszólítás),		- udvariassági formák gyakorlása (magázás, tegezés),
- a szándéknyilvánítás gyakoribb fajtái (kérés, tudakozódás, üzenetátadás stb.),		

- gondolatközlés rövid mondatokkal,
- aktív közreműködés különböző kommunikációs helyzetekben,

- az igeidők (múlt, jelen, jövő), a toldalékok (-ba, -be, -ban, -ben) és a névutók (elé, előtt, fölé, fölött stb.),
- a hely- (itt, ott, elöl, hátul, ide, oda, jobbra, balra, közelre, távolra mutató) és időviszonyok (most, tegnap, ma, holnap, máskor stb.), a határozottság, határozatlanság (névelők) használatának gyakorlása.

4.1.3. A tanulók fejlesztik nyelvhelyességi, helyesejtési és helyesírási készségeiket.

1.	2.	3.
<ul style="list-style-type: none"> - egyeztetés (alany, állítmány), - a hangok tiszta ejtésére törekvés, - szótagolás előkészítése szavak ritmizálásával, - a hangkapcsolatok helyes ejtése, 		<ul style="list-style-type: none"> - a mondatkezdés és -zárás jelölésének megfigyeltése, - a gyakoribb személy- és állatnevek, illetve a környezetükben előforduló egyszerűbb földrajzi nevek helyesírásának gyakorlása, - a szavak elválasztása egyszerűbb esetekben, <p style="text-align: center;">- a rövid és a hosszú magán- és a mássalhangzók jelölése.</p>

4.2. A nyelvi környezetnek, illetve a magyar nyelv szerepének és helyzetének megismerése

1.	2.	3.
<ul style="list-style-type: none"> - Felismerik, hogy környezetükben többféle nyelven (szlovén, magyar, horvát, roma) beszélnek az emberek. - Tisztázzák, hogy Szlovéniában általában szlovénül beszélnek, de a kétnyelvű területeken a magyar is hivatalos nyelv. - Tudatosodik bennük magyar anyanyelvük, illetve a családban beszélt nyelv, felismerik, hogy társaik milyen anyanyelvűek. 		

OKTATÁSI CÉLOK

1. Nyelvi, nyelvtani ismeretek

1.1. A meghatározott nyelvészeti kifejezések megértése, megnevezett nyelvészeti fogalmak példáinak megkeresése szövegben????

1.2. A nyelvi elemek besorolása meghatározott kategóriákba.

2. Tanítási tartalom

1.	2.	3.
- Különböző zörejek, bizonyos szavak, mondatok meghallgatása-megfigyelése, jelentésük meghatározása, valamint ritmikai, zenei kifejezésük.		
Egyes szavak meghallgatásakor tanítói segítséggel: - hangok felismerése, megnevezése és sorrendjüknek a megállapítása, - szótagok felismerése és sorrendjüknek a megállapítása, - a kezdő és befejező hangok/szótagok felismerése, megnevezése, - a kezdő vagy befejező hangra/szótagra új szavak alkotásának gyakorlása. - A szöveg, mondat, szó, szótag, hang, betű fogalmának tapasztalati megalapozása.		

3. Fogalmak

1.	2.	3.
szó, hang, betű, mondat	szótag, mondat, szöveg, pont, ábécé, magánhangzó, mássalhangzó, anyanyelv	nagy és kis kezdőbetű, köszönés, jókívánság/gratuláció, dicséret, meghívó, figyelmeztetés, felhívás, tiltás

B) A művészi szövegek feldolgozásának funkcionális és oktatási céljai

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Hallgatás, nézés (szövegértés)

- 1.1. Az életkor és fejlettségi szintnek megfelelő szépirodalmi szövegek hallgatása, nézése
  - 1.1.1. A tanulók meghallgatják, megbeszélik a tanítói bemutató olvasásokat.
  - 1.1.2. A tanulók más módon jutnak irodalmi élményekhez.
- 1.2. Közösen vagy egyénileg hallott/látott alkotások megbeszélése, értékelése – a pedagógus irányításával

2. Olvasás (szövegelemzés)

- 2.1. Az életkor és fejlettségi szintnek megfelelő szépirodalmi szövegek olvasása
  - 2.1.1. A tanulók hangosan (és némán) olvassák a tantervben javasolt irodalmi szemelvényeket.
  - 2.1.2. A tanulók önállóan vagy közösen olvasnak javasolt rövidebb irodalmi szemelvényeket.
  - 2.1.3. A tanulók önállóan olvasnak hosszabb irodalmi szövegeket (pl. házi olvasmányt) több részletben.
- 2.2. Beszélgetnek az olvasott művekről – a pedagógus irányításával
- 2.3. Az olvasási kedv megőrzése, az olvasási igény kielégítése

3. Beszéd (szóbeli szövegalkotás)

- 3.1. Reprodukzív beszéd
- 3.2. Produktív-kreatív szövegalkotás szóban

4. Írás (fogalmazás)

- 4.1. Az íráskészség, az írástechnika fejlesztése
- 4.2. A reprodukzív fogalmazási készség fejlesztése írásban
- 4.3. A produktív és a kreatív fogalmazási készség fejlesztése írásban

OKTATÁSI CÉLOK

1. Irodalomismeret, kifejezési formák

2. Fogalmak

3. Tanítási tartalom

A művészi szövegek funkcionális és oktatási céljainak megvalósítása osztályonként

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Hallgatás, nézés (szövegértés)

- 1.1. Az életkornak és fejlettségi szintnek megfelelő szépirodalmi szövegek hallgatása, nézése
  - 1.1.1. A tanulók meghallgatják, megbeszélik a tanítói bemutató olvasásokat.

1.	2.	3.
- mese- és vershallgatás, - ritmikus mondókák, versek, gyermekdalok hallgatása.	- mesék, versek, egyéb szépirodalmi szövegek tanítói bemutatásának meghallgatása, megbeszélése.	- rövidebb művészi szövegek tanítói bemutatásának meghallgatása.

1.1.2. A tanulók más módon jutnak irodalmi élményekhez.

1.	2.	3.
- színházi vagy bábelőadás megtekintése, rádiójáték meghallgatása; - rajzfilmek, gyermekfilmek megtekintése,		- az irodalmi mű és az előadás összehasonlítása

2. Olvasás (szövegelemzés)

2.1. Az életkornak és fejlettségi szintnek megfelelő szépirodalmi szövegek olvasása

2.1.1. A tanulók hangosan (és némán) olvasnak a tantervben javasolt irodalmi szemelvények közül.

1.	2.	3.
- a művészi szövegek befogadását segítő koncentrációképesség fejlesztése, - hangos "olvasás" képekről, illusztrációkról, - ismert mese vagy vers "olvasása" képek segítségével, - a mese fejből ismert részeinek "olvasása", - könyvek, újságok lapozgatása közben ismerkedés a nyomtatott szöveggel, - szóképek olvasása.		- szépirodalmi szövegek hangos olvasása előzetes felkészülés alapján, - nyomtatott szövegek olvasásának gyakorlása.

2.1.2. A tanulók önállóan vagy közösen olvasnak javasolt rövidebb irodalmi szemelvényeket.

1.	2.	3.
- előzetesen már megismert mese "olvasása" képeskönyvből vagy más folyóiratból, - rövidebb, a tanulók értelmére, érzelmeire és képzeletére ható nép- vagy műköltészeti alkotások „olvasása”, értelmezése.		- meseolvasás után a valóság és a képzelet elkülönítése,

2.2. A pedagógus irányításával beszélgetnek az olvasott művekről.

1.	2.	3.
- műfaji alapismeretek:	- szómagyarázat a szöveg segítségével, - szövegfeldolgozás kérdések segítségével (szereplők, helyszín,...) - pozitív és negatív értékek megkeresése, - a valóságos és a képzeletbeli megkülönböztetése, - a történethez kapcsolódó saját élmények megfogalmazása, - a cím felismerése,	- a fő és a mellékszereplők megnevezése, - azonosulás valamelyik szereplővel (identifikáció),

Vers

- vers és mese megkülönböztetése,
- versek/kiszámolók/ találós kérdések/ népdalok memorizálása és elmondása
- a vers alapgondolatának, hangulatának megfigyelése.

Mese

- mesék megismerése és felismerése,
  - kezdő és befejező nyelvi fordulatok megismerése és felismerése
	- meseszereplők, csodás elemek felismerése.	- próbatételek, - párbeszéd részek felismerése.

Dramatika

- tanult, olvasott vagy kitalált történet eljátszása, kapcsolattartás a hallgatósággal,
- dramaturgus népi játékok tanulása,
- szerep- és szituációs játékok tanulása,
- a közlekedésben előforduló helyzetek dramatizálása,
- bábok készítése, mozgatása.

2.3. Az olvasási kedv megőrzése, az olvasási igény kielégítése

1.	2.	3.
- látogatás a könyvtárban, könyvek keresése a könyvtáros segítségével, - a könyv, a folyóirat és az újság néhány jellegzetes tartalmi és formai jellemzőjének megismerése.		

3. Beszéd (szóbeli szövegalkotás)

3.1. Reprodukív beszéd

1.	2.	3.
Pedagógus segítségével:		
<ul style="list-style-type: none"> - hallott, olvasott mese reprodukálása, - ismert történet bemutatása bábozással, dramaturgus játékkal, - bemutatkozás irodalmi személyekkel, állatokkal, tárgyakkal való azonosulás révén (az identifikációs képesség fejlesztése), - ritmikus mondókák, versek, gyermekdalok reprodukálása, - érdekes szavak, szövegrészek ritmizálása és hallás utáni tanulása, - 1–4 mondóka, köszöntő, találós kérdés, szólás megtanulása (memoriter), - 1–3 rövid vers elsajátítása pedagógus választása alapján. 		

3.2. Produktív-kreatív szövegalkotás szóban

1.	2.	3.
	- a valóságos és a képzeletbeli elkülönítése, Pedagógus segítségével a mesélő stílus gyakorlása,	<ul style="list-style-type: none"> - elképzelt történet alkotása, - megkezdett történet folytatása, - irodalmi személyek jellemzése.

4. Írás (fogalmazás), rajzolás

4.1. Az íráskészség és az írástechnika fejlesztése

1.	2.	3.
	- rímelő szavak és sorok írásának gyakorlása - képregény készítése,	

4.2. A reproduktív fogalmazási készség fejlesztése írásban, képben

1.	2.	3.
- illusztráció készítése az olvasottak alapján	- pedagógus segítségével történetek reprodukálása képek, képsorok segítségével, kérdések alapján	

OKTATÁSI CÉLOK

1. Irodalomismeret, kifejezési formák

1.	2.	3.
- Vers: - Ritmus érzékeltetése tapssal, kopogással stb.	- A hosszú és a rövid szótagok felismerése, versek ritmusának érzékeltetése.	
- Mese: - Bábozással, dramatikus játékkal ismert történet bemutatása.		- A mese jellemzőinek megismerése: mesekezdet, mesevég, csodás elemek. - A prózai szöveg hangulatának érzékeltetése.

2. Fogalmak

1.	2.	3.
vers, mese, dal, kiszámoló, film, rajzfilm, meséskönyv, cím, író, költő,	mondóka, bábelőadás, színház, képregény	meseszereplők, csodás elemek, versszak, rím

3. Javasolt művészi szövegek

1.	2.	3.
Vers nyelvtörők, mondókák, kiszámolók, népköltések: Ádám bátyám; Répa, retek, mogyoró; Gyerekek, gyerekek; Ence-Bence; Ha én cica volnék; Hátamon a	Vers Tótfalusi István: Soroló Donászy Magda: Dini-Dani Weöres Sándor: Nagy a hó; Paripám csodaszép pejko; Kacsaúztató; Kocsi és vonat; Haragosi	Vers Weöres Sándor: Szunnyadj, kisbaba; Tavaszköszöntő; Száncsengő; Farsangoló Donászy Magda: Hóvirág Gazdag Erzsébet: Legszebb május; A kiskakas rézgarasa;

<p>zsákom; Ess, eső, ess; Egy, megérett a meggy; Zsipp-zsupp; Csön-csön gyűrű; Ez elment vadászni; Két kis kakas összeveszett</p> <p>Próza Grimm: Piroska és a farkas; A farkas és a hét kecskegida; Hamupipőke; A kismalac és a farkasok (népmese) Pom-pom mesék</p> <p>Verses mese Móricz Zsigmond: A török és a tehenek Tolsztoj: A répa Fazekas Anna: Öreg néne özikéje</p> <p>Olvasás folytatásokban A Grimm testvérek meséi Süsü, a sárkány</p>	<p>Próza Puskin: A kis fa Móra Ferenc: Az én titkaim; A fecskék Fehér Klára: Hazudós mese Gárdonyi Géza: Téli reggel; Marci vacsorája; Nagyapó lovai; Március Tolsztoj: Az oroszán és az egér Grimm: Csipkerózsika; Hófehérke Népmesék: A tücsök és a hangya; A kiskakas gyémánt félkrajcárja Frakk-történetek</p> <p>Verses mese Móricz Zsigmond: Iciri-piciri Fazekas Anna: Őzanyó</p> <p>Olvasás folytatásokban Oroszlánkirály Collodi: Pinokkió</p>	<p>Ákombákom hadsereg Móra Ferenc: Fecskehívogató; Este Benedek Elek: Sárgulnak a falevelek Csoóri Sándor: Csodakutya Csanádi Imre: Karácsony fája József Attila: Altató Petőfi Sándor: Arany Lacinak Zelk Zoltán: Este jó, este jó... Baum: Óz a nagy varázsló; Gyurkovics Tibor: Iskola-nyitogató Móra Ferenc: A cinege cipője Szabó Lőrinc: Esik a hó; Nyitnikék Csoóri Sándor: Farsangi kutyabál Dsida Jenő: Szép karácsony</p> <p>Próza Benedek Elek: A kis gömböc József Attila: Csoszogi, az öreg suszter Gárdonyi Géza: Micó Móra Ferenc: A kis bicebóca; Hogyan tanultam meg olvasni?; Nagyapó; Andersen: A császár új ruhája; Hüvelyk Matyi; A rút kiskacsa Népmese: Az oroszán és a kiskutya</p> <p>Verses mese Móra Ferenc: A didergő király</p> <p>Olvasás folytatásokban Alice Csodaországban A szépség és a szörnyeteg</p>
--	--	--

C) MINIMÁLIS ÉS ALAPVETŐ KÖVETELMÉNYEK

1. NYELVI NEVELÉS

BESZÉD (*beszédértés, hallgatás és kommunikáció*)

- tudjon köznapi személyes és telefonbeszélgetést folytatni, elhangzott kérdésekre adekvált válaszokat adni, elkezdni és befejezni köznapi személyes és telefonbeszélgetést,
- tudjon köszönni a felnőtteknek és a gyerekeknek a napszakasznak megfelelően, váljon szokásává a köszönés,
- tudjon udvariasan megszólítani felnőtteket és gyerekeket (magázás, tegezés),
- törekedjen helyesen bemutatkozni, kérni, megköszönni valamit, bocsánatot kérni, gratulálni, jókívánságot kifejezni,
- tudjon tudakozódni, tudakozódásra rövid választ adni,
- legyen képes adott témáról (megadott szavak vagy kép, képsor segítségével) egyszerű rövidebb mondatokat (rövid leírás, elbeszélés) alkotni, s törekedjék a helyes hangképzésre és a köznyelvi kiejtésre.

OLVASÁS

A tanuló

- tudjon hangosan és némán olvasni rövidebb életkora és fejlettségi szintjének megfelelő köznapi és közéleti szöveget (dicséret, köszönés, jókívánság/gratuláció, meghívó), törekedjék a helyes kiejtésre,
- tudjon válaszolni a pedagógus kérdéseire az olvasott vagy hallott szöveg fontos adatairól,
- tudja meghatározni – életkorának és fejlettségi szintjének megfelelő köznapi és közéleti (hivatalos) szövegek – témáját, műfaját, lényeges adatait, feladóját, címzettjét, kettejük egymáshoz való érzelmi és társadalmi viszonyát,
- bizonyítsa az olvasott szöveg értését szó- és írásbeli feladatok megoldásával,
- tudjon – pedagógus segítségével - olvasott vagy hallott szöveget az előzményeknek megfelelően folytatni vagy befejezni.

ÍRÁS

A tanuló

- tudjon nyomtatott betűkkel szöveget másolni,
- tudjon – minta alapján – rövidebb egyszerű köznapi és közéleti szöveget (meghívás, gratuláció, üdvözlés stb.) írni,
- legyen képes képről, képsorról minta alapján egyszerű szöveget alkotni,
- írjon olvashatóan, helyesen és tetszetősen,
- írjon tollbamondás után szavakat, mondatokat és egyszerű rövidebb szövegeket,
- tudjon – minta alapján - történetet folytatni és befejezni,
- használja helyesen a nagy kezdőbetűket mondatkezdéskor, személynevekben és a közvetlen környezetében előforduló földrajzi nevekben,
- tudja egyszerűbb esetekben elválasztani a szavakat.

NYELVI ISMERETEK (*nyelvhasználat*)

A tanuló

- ismerje a magyar ábécét,
- ismerje fel a magán- és mássalhangzókat,
- tudja csoportosítani a szavakat kérdések segítségével (Ki?, Mi?, Milyen?, Mit csinál?),
- ismerje fel a kijelentő és a kérdő mondatot,
- tudja megkülönböztetni a tájnyelvet az irodalmi nyelvtől,

- tudja, hogy Szlovéniában melyik az államnyelv, s meg tudja különböztetni anyanyelvét a környezet nyelvétől és más idegen nyelvektől.

2. IRODALMI NEVELÉS

A tanuló

- legyen képes hangosan/némán olvasott irodalmi szöveg alapján válaszolni olyan kérdésekre, hogy miről szól a szöveg, kik a szereplői, hol, mikor és miért történt, ami megtörtént stb.,
- tudjon azonosulni valamelyik meseszereplővel, pedagógus segítségével nevezze meg, rajzolja le, röviden jellemezze és utánozza beszédstílusát.
- ismerje fel és élje át a mesét, amit azzal bizonyít, hogy önállóan elmeséli tartalmát vagy illusztrációt készít,
- tudjon bekapcsolódni a pedagógus által irányított beszélgetésbe a meséről,
- tudja kiegészíteni a mesét (pl. folytatni ill. befejezni a mesét),
- tudja átélni a valóságos történetet, amit azzal bizonyít, hogy maga is el tud mesélni minél értelmesebben hasonló átélt történetet,
- tudjon véleményt alkotni a szereplők cselekedeteiről,
- vegyen részt mese dramatizálásában (szerepjátszás),
- tudja megkülönböztetni a prózát a verstől,
- ismerje fel a mesék kezdő és befejező nyelvi fordulatait, csodás elemeit,
- kifejezi a vers hangulatát mozgással, illusztrációkkal, jellemző beszédstílussal.
- tudjon felkészülés után hangosan rövidebb verset, meserészletet olvasni, s olvasson lassú folyamatossággal és értelmesen,
- felszólításra, segítséggel javítsa ki olvasási hibáit.

D) MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

Az általános iskola első harmadában **szabad légkört** biztosítunk a magyar nyelv tanulásához. Gyakran adunk alkalmat a tanulók spontán megnyilvánulásaira, szorgalmazzuk a **játékos jellegű munkaformákat**, a **felfedezéssel tanulókat**, a **projektmunkát** és az **integrált tanítást**, amelyek által a legkülönbözőbb készségek, képességek, kompetenciák kialakulása veszi kezdetét. A forma (frontális, csoportos, egyéni) és módszer kiválasztásakor a tanulók egyéni jellemzőinek figyelembevételével a leghatékonyabbnak bizonyulókat részesítjük előnyben, amelyek a tanulóknak ösztönzőleg hatnak.

A szabad, spontán légkör nem jelenti a pedagógiai tevékenység tudatosságának a csökkenését, netán feladását. Folyamatosan gondoskodunk arról, hogy mind a **négy kommunikációs készségterület** (beszédértés, beszéd, írás, olvasás) és az egyes nyelvi funkciók **arányosan fejlődjenek**. Ügyelünk arra, hogy az ún. közlő funkció mellett megfelelő hangsúlyt kapjon a kapcsolatteremtő és -fenntartó, valamint a kifejező funkció is. Az első harmadban, főleg annak első osztályában a szóbeliség uralkodik, a többi készségterületet összefüggésben vele fejlesztjük. Az első és második osztályban több a beszélgetés és a beszédértés, a harmadik és a negyedik osztályban pedig az olvasás és az írás, ötödiktől pedig a beszéd, a beszédértés, az írás és az olvasás már körülbelül egyenlő arányban jelenik meg.

A tantárgy mind tartalmilag, mind a kommunikációs készségek fejlesztése által szoros kapcsolatban áll a többi tantárggyal, a környezetismerettel, a másik nyelvvel és a készségtárgyakkal, néhány célja pedig a könyvtárhasználattal, az informatikával, stb, ezért a különböző **nem nyelvi kifejezőeszközök** (képzőművészet, zene, mozgás, számítógép) gyakori alkalmazása is célszerű.

A tantárgy keretében a tanulók nem művészi és a művészi szövegeket hallgatnak/néznek meg, szóban alkotnak, majd később olvasnak és írnak. A két terület nem válik mereven ketté, hanem egymást kiegészítve valósul meg. Arányuk az első harmadban ??? 50 % : 50 %. Törekedjünk arra, hogy a tanulók minél gyakrabban hallják a helyes és szép magyar beszédet, amelyet követendő példának tekinthetnek.

Az írás és az olvasás elsajátítása az első harmadban kezdődik, s a második harmad közepe táján, ill. a harmad végére fejeződik be. Az írás- és olvasástani célja egyrészt az írás és olvasás automatizálása, másrészt a funkcionális használat kialakítása. Az olvasás- és írástanulás keretében 3 szakaszt különböztetünk meg:

- az ún. "képes szakasz", amikor az írásképet a tanulók képként fogják fel. Ebben az időszakban tudatosul bennük az írás és az olvasás ténye és rendeltetése. A tanulók próbálkoznak a spontán írással és olvasással, fejlesztik írás- és olvasáselőkészítő készségeiket.

- az ún. "ábécés szakasz" kezdete, amelyre a szisztematikus írás- és olvasástani jellemző(hang-betű megfelelés rendszerszerű felismerése, hangok/betűk kötése, szavak mondattá kötése)

- az ún. "helyesírási szakasz", amelynek során a tanulók képesek felismerni a szavak egyes részeit, illetve egész szavakat, ami lehetővé teszi az olvasottak értését is. Ez azt jelenti, hogy kialakult a technikai és az értelmes olvasás.

Az említett szakaszok a tanulók egyéni fejlődésétől, érdeklődésétől és motiváltságától függően különböző módon és időben valósulnak meg. A jobb részkészségű, több előismerettel

rendelkező tanulóknak egyéni munkával (akár számítógépes ábécét oktató programmal) tegyük lehetővé a gyorsabb írás- és olvasástanulást.

Az **első osztályban a szóbeli kommunikáció** van előtérben. A tanulók minél több olvasott vagy mesélt szöveget hallgassanak meg, a hallottakról beszélgessenek. Nagyon fontos, hogy ezek a beszélgetések ne csak pedagógus – tanuló, hanem tanuló – tanuló relációkon is folyjanak. A beszélgetésekben igyekezzünk a tanulókat gondolataik, érzelmeik megfogalmazására ösztönözni. Megnyilvánulásaikat mind nyelvi szempontból (nyelvjárásiasság), mind tartalmilag nagyon elővigyázatosan javítsuk, tudatosítva bennük, hogy amit mondanak nem rossz, csak más, esetleg másutt elmondható. A hangos szövegekkel való munka jó alkalom a szókincsbővítésre és a kiejtés javítására is.

A jó színvonalú beszéd az olvasás-írás, sőt az egész iskolai munka alapja, ezért az első osztályban hangsúlyosan, de később is szorgalmazzuk fejlesztését. Az iskolai hatásrendszerben nagy jelentősége van a **könyves környezetnek**, valamint a **magatartási és nyelvi mintát nyújtó tanároknak**. A beszéddel szoros összefüggésben van a tanulók **beszédészlelése**. Ha az nem pontos, az új jelentéseket képviselő hangsorok észlelése és felidézése is nehéz lesz számukra, szókincsük nem fejlődik kellően, szegényes marad. A kiejtés kialakítása az alsóbb osztályok feladata, később már csak csiszolni lehet. A kiejtés tanítása csakis a többi anyanyelvi területtel összhangban valósítható meg, tehát a pedagógus állandó beszédpéldájával, felolvasásaival, beszélgetéses óravezetéssel, hangos feleletekkel, sok memoriterrel, a hangoztatáson alapuló olvasástanítási módszerrel.

Az első osztályban rendszeresen végzünk **írás- és olvasáselőkészítő gyakorlatokat** is. Mivel az olvasás alapvetően szintetikus tevékenység, ezért az összerakó gyakorlatok ezt segítik elő; az írás inkább analitikus tevékenység, a felbontó gyakorlatok ezt alapozzák. Gyakoroljuk tehát a szótagolást, a mondatok és szavak felismerését, felbontását és összerakását, kialakítjuk és fejlesztjük a fonématudatot (hangutánzáson alapuló hangtanítás, időtartam-gyakorlatok, szóbontó-építő gyakorlatok).

Gyakoroljuk a **térérzékelést** (pl. a Bújj, bújj, zöld ág játék, a körjátékok, a bukfencezés, a hullámvonalban való járás...), a **testen és a papírlapon való tájékozódást**, fejlesztjük a **finommozgást** (gyöngyfüzés, gyurmázás, papírhajtogatás, kirakós játékok). Az íráselőkészítés során meg kell tanítani a **relációs szókincset** (*előtt, mögött, mellett, után, alatt, fölött* és ezek többi alakja). A tanulókat rászoktatjuk a helyes **test- és kéztartásra, íróeszközfogásra**. Ezekkel a gyakorlatokkal javíthatjuk grafomotoros zavarait, pl. a diszgráfiát is. Ilyen gyakorlatokat rendszeresen végezzünk az első időszakban.

Az első osztályban az írás a nyomtatott nagybetűs feliratok felismerésére, írására és olvasására korlátozódik. A tanulók a szűkebb környezetükben (tárgyakon, táblákon, nevek) gyakran látott szavakat olvassák és írják a pedagógus segítségével. Tudatosítják a szavak hosszúságát, felismerik a kezdő- és a befejező hangot /betűt, arra újabb szavakat keresnek, stb.

Maga az írás- és olvasástanítás főképp a második, harmadik és negyedik osztályban zajlik, és a második harmad végére fejeződik be. Nagyon fontos, hogy elég idő jusson az előkészítésére és a begyakolására, hiszen az olvasástechnikai nehézségekkel küzdő tanulók aligha jutnak majd el a szövegértő olvasás szintjére.

A 2. osztályban a nagy nyomtatott betűk és esetleg néhány nyomtatott kisbetű írása-olvasása ajánlott, a harmadikban a kis nyomtatott betűké. Tankönyvcsomagtól és a tanuló képességeitől függően a sorrend lehet fordított is (előbb a kis-, majd a nagybetűk). Negyedik osztályban a kis írott betűket írják és olvassák. A nagy írott betűket az 5. osztályban csak megismerik, írásukat nem sajátítják el. Mivel főleg az írástanítás gépies, monoton jellegű, sok-sok türelemmel, ösztönzően segítsük át rajta a tanulókat.

Az olvasástanítási módszerek közül a kombináltat (analitikus-szintetikus vagy más néven **hangoztató-elemző-összetevő**) javasoljuk leginkább, az előkészítő szakaszban a globális módszer elemeinek alkalmazásával (szóképes előprogram), ill. a fonomimikával társítva. A pedagógus a módszerválasztásban vegye figyelembe az egyes tanulók egyéni képességeit.

A hangtanításnak mindig meg kell előznie a betűtanítást. A **hang-betű tanítás lehetséges lépései** a következők:

- I. Az eseményképről való beszélgetés
- II. Hangtanítás
  1. Analízis: mondat–szó–hang kiválasztása
  2. Hangoztatás
  3. Hangfelismerési gyakorlatok
  4. Szintézis: hangösszevonás
- III. Betűtanítás
  1. Analízis: az ismeretlen betű kiválasztása az alapszóból
  2. A betű alakjának az elmagyarázása
  3. Betűfelismerési gyakorlatok, a betű hangoztatása
  4. Szintézis: a betű kapcsolása a már tanult betűkkel, hangos olvasás

A magyar tankönyvek és munkafüzetek először a nyomtatott kisbetűket, majd a nyomtatott nagybetűket tárgyalják, a szlovén tanterv pedig fordított sorrendet határoz meg. A pedagógus – figyelembe véve minden körülményt – a lehető legoptimálisabb megoldást válassza.

A betűelemek és a betűk tanításának lehetséges lépései:

1. a betűelem levezetése valamilyen tárgyból, illetőleg az írott betűforma levezetése a nyomtatottból
2. bemutatás és alakelemzés (elhelyezés, kezdőpont, vonalvezetés, végpont; arányok)
3. az alakítás bemutatása, az írásmozgás megfigyeltetése
4. vázolás levegőben, egyre kisebbedő méretben
5. vázolás lapon
6. füzetbe írás (ceruzával)
7. kapcsolás
8. a munka ellenőrzése

Az írásgyakorlás fokozatai:

1. technikai gyakorlatok, azaz betűk, betűkapcsolások, sorminták
2. szavak írása
3. mondatok és szövegek írása

A gyakorlás módjai: **másolás, tollbamondás, emlékezetből írás**. Mindhárom esetben tartsuk be a **fokozatosság elvét**. Eleinte bontsuk fel közösen a diktált szót hangjaira. Olyan szavakat, mondatokat állítsunk össze, melyeket a gyerekek első hallásra megértenek. A pedagógus lassan és tisztán ejtse a szavakat, szavanként mondja tollba a szöveget, tempója igazodjék a csoport íráskészségének a színvonalához. Emlékezetből elsősorban tárgyak, személyek nevét íratjuk, majd később cselekvést és tulajdonságot jelentő szavakat is.

A tanulók sikeres nyelvi szocializációja végett nagyon fontos, hogy az olvasás és az írás világába lépés mellett folyamatosan végezzenek egyéb tevékenységeket is. Ilyen a tanítóval, az iskolatársakkal és más beszédpartnerekkel való gyakori beszélgetés, párbeszéd. Ezek során megismerik a nyelvi illemszabályokat, és azokat különböző beszédpartnerekkel folytatott beszélgetésekben, szerepjátékokban gyakorolják.

A tanulók már ebben az időszakban is meghallgatnak és olvasnak életkoruknak és fejlettségi szintjüknek, érdeklődési körüknek megfelelő **nem művészi szövegeket**. A meghallgatás/olvasás előtt megnyugodnak, a pedagógus segítségével felelevenítik ismereteiket a témáról, megbeszéljük az esetleges ismeretlen szavakat. A szöveg meghallgatása/elolvasása után megoldják a szövegértési feladatokat. Elmondják véleményüket a szövegről. A pedagógus segítségével megpróbálnak hasonló szöveget alkotni. Életkoruknak ill. fejlettségi szintjüknek, tapasztalataiknak, szükségleteiknek megfelelően médiák révén is ismerkednek nem művészi és művészi szövegekkel, maguk is alkotnak ilyeneket, s közben gazdagodik szókincsük, fejlődnek helyesejtési, helyesírási és szövegalkotási képességeik és készségeik, szembesülnek a nyelv funkcióival (közlés, kifejezés, tudakozódás, érzelem, hatás stb.).

Az **irodalmi nevelés** az általános iskola első harmadában nem a tanulói olvasáson alapszik, hiszen még csak tanulnak olvasni, hanem a tanítói bemutatáson, mesélésen, olvasáson. A tanulók emellett rádiójátékokat hallgatnak meg, bábjátékokat, rajz- és gyermekfilmeket néznek meg.

Az irodalmi nevelés középpontjában mindig az **irodalmi mű és befogadója** – a tanuló áll. A művekkel való találkozások **élményszerűek** legyenek, tegyük lehetővé, sőt ösztönözzük a tanulók megnyilvánulásait, a művek sajátos értelmezéseit legitimként fogadjuk el. A legfőbb cél a tanulók irodalmi élményekhez juttatása, érzelmeik, világlátásuk, emberi magatartásuk gazdagítása, az olvasás iránti igényük felkeltése. Akinek nem meséltek, az nem ismeri és nem igényli a mesehallgatás örömeit, aki nem tanul meg olvasni, az nem szeret olvasni.

Az irodalmi szöveggel való foglalkozás lehetséges lépései:

- bevezető motiváció (szövegre hangolás),
- a szöveg bemutatása, értelmező felolvasása,
- meghallgatás/olvasás utáni hatásszünet,
- élmények és benyomások kifejezése,
- ismételt olvasás és új feladatok kijelölése.

Az első három osztályban az irodalommal való ismerkedésben nagyon fontos szerepe van a bevezető motivációnak, az **érdeklődéskeltésnek**. Ezt a ráhangolást nemcsak nyelvi eszközökkel, hanem mozgás, zene, képzőművészeti alkotás segítségével is elvégezhetjük. A sikeres motiváció nagyban fokozza az irodalmi élményt, ugyanígy a szép és kifejező bemutató olvasás. Ebben az időszakban az irodalmi művekkel való találkozáskor a tanulók többnyire befogadók.

Az iskolai irodalmi neveléshez kapcsolódnak az irodalmi művekkel való másfajta találkozások is, ilyenek például:

- a családi olvasás, vagyis a hagyományos közös (esti) meseolvasások, amelyek a tanulók részére stresszhelyzetmentes élményforrások, s amelyek során maguk is bekapcsolódnak az olvasásba, "olvassák" a címeket, a már megismert szavakat stb.;

- a folytatásos olvasás, azaz hosszabb műveknek több órára kiterjedő tanítói bemutatása;

- az esős időben való olvasást, a meseórát, amellyel általában a napköziben lehet családias, nyugodt légkörben kellemes perceket szerezni a tanulóknak, biztosítva kívánságaiknak megfelelően mindig más vagy éppen ugyanazt a mesét.

A tanterv kiemelten foglalkozik a szóbeli nyelvhasználat fejlesztésével is. A beszéd és a beszéd megértése azért is fontos, mert a megfelelő nyelvi szint hiányában problematikus lehet az olvasás és az írás megtanulása, a személyiség nevelése érdekében kifejtett pedagógiai tevékenység. A szóbeli nyelvhasználat fejlesztése két területre irányul: a beszédművelésre és a beszédfejlesztésre.

A **beszédművelés** a nyelv akusztikus oldalának, azaz a nyelv jelszerű eszközi használatának ápolása. Foglalkozunk a helyes kiejtéssel, a beszédfonetikai eszközök használatával, megerősítésével, továbbfejlesztésével, a beszédhallás fejlesztésével, a beszédstílus szépítésével a gondolatok és érzések kifejezésének, illetőleg mások szóbeli megnyilatkozásainak megértése érdekében.

A **beszédfejlesztés** a beszédműveléssel egy időben történik. Feladata a nyelvi eszközök (szavak, alkalmi és állandósult szókapcsolatok, kifejezések) gazdagítása, a mondatalkotás pontosítása, az összefüggő beszéd szerkezetének és stílusjegyeinek gondozása. A tanterv hangsúlyozza a tartalmas és folyamatos közlés jelentőségét. Kiemeli azonban a társalgás, a párbeszéd fontosságát is. Lényeges, hogy a tanulók a kommunikálás mindkét szerepét (adó – vevő) elsajátítsák, és biztonsággal kapcsolódjanak be a vitákba, kérdéseik segítségével mélyítsék, esetleg tereljék új irányba a közlés és a beszélgetés fonalát.

II. harmad, 4–6. osztály

A) A nem művészi szövegek feldolgozásának funkcionális és oktatási céljai

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Beszédértés, beszéd

1.1. A dialogikus kommunikációs képesség fejlesztése szóban

1.1.1. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő párbeszédű szövegeket hallgatnak (néznek) meg, a pedagógus irányításával beszélgetnek a hallottakról, látottakról.

1.1.2. A tanulók gyakorolják a szóbeli párbeszédű kommunikációt.

1.2. A monologikus kommunikációs képesség fejlesztése szóban

1.2.1. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő monologikus szövegeket hallgatnak (néznek) meg, illetve megbeszélik azokat.

1.2.2. A tanulók maguk alkotnak szóbeli szövegeket (előre megadott témákban).

2. Olvasás (szövegértés)

2.1. Az olvasási készség fejlesztése

2.1.1. A tanulók hangosan (és némán) rövidebb köznapi és közéleti (hivatalos) szövegeket olvasnak, illetőleg megbeszélik az olvasottakat.

2.1.2. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő népszerűsítő, ismeretterjesztő szövegeket olvasnak, illetőleg elemzik őket.

3. Írás (íráshasználát, fogalmazás)

3.1. Az íráskészség fejlesztése

3.1.1. A tanulók rövidebb nyomtatott és írott köznapi és közéleti (hivatalos) szövegek másolásával fejlesztik íráskészségüket, megfigyelve a szöveg tipikus sajátosságait és külső megformálását is.

3.1.2. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő rövidebb köznapi és közéleti (hivatalos) szövegeket írnak (minta alapján).

3.2. Önálló szövegalkotás írásban

3.2.1. A tanulók írásos szövegeket alkotnak önmagukról, társadalmi és természeti környezetükről.

4. Nyelvismeret és nyelvhasználat

4.1. A szókincs gazdagítása, a pragmatikai-logikai-grammatikai képességek fejlesztése

4.1.1. A tanulók gazdagítják szókincsüket.

4.1.2. A tanulók gyakorolják a különböző kommunikációs helyzeteket, illetve a valóságviszonyok felismerését és nyelvi kifejezését.

4.1.3. A tanulók fejlesztik nyelvhelyességi, helyesejtési és helyesírási készségeiket-képességeiket.

4.2. A nyelvi környezetnek, illetve a magyar nyelv szerepének és helyzetének megismerése

OKTATÁSI CÉLOK

1. Nyelvi, nyelvtani ismeretek

2. Tanítási tartalom

3. Fogalmak

A nem művészi szövegek funkcionális és oktatási céljainak megvalósítása osztályonként

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Beszédértés, beszéd

1.1. A dialogikus kommunikációs képesség fejlesztése szóban

1.1.1. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő párbeszédű szövegeket hallgatnak (néznek) meg, a pedagógus irányításával beszélgetnek a hallottakról, látottakról.

4.	5.	6.
- köznapi vagy közéleti (hivatalos) dialógusok, párbeszédű szituációk megfigyelése közvetlen módon (szerepjátszás, dramatizálás, bábjelenet, tanítói felolvasás stb.) vagy közvetett formában (rádió, tévé, magnó, képmagnó felhasználásával)		

Pedagógus segítségével:

- felidéznek a kapcsolatfelvétel, illetve -tartás nyelvi formáit, eszközeit (köszönés, megszólítás, kérdés, válasz, elbúcsúzás stb.), s megismélik azokat,

- megkülönböztetik a kommunikációs funkciókat (pl. kérdés, válasz, információ, kérés, gratuláció, üzenet stb),

- megmondják, kik beszélgetnek, miről (téma/tárgy),

- megmondják, ki vezette/irányította a beszélgetést,

- értékelik a beszélgetésközvetítővel való érzelmi viszonyát,

- megbeszélnek, milyen a beszélgetésközvetítővel közti társadalmi, életkorbeli viszony (pl. ismerős/ismeretlen, partneri/alárendelt, egykorú/különböző korú stb.);

1.1.2. A tanulók gyakorolják a szóbeli párbeszédű kommunikációt.

4.	5.	6.
Pedagógus segítségével:		
- közvetlen, személyes beszélgetés kezdeményezése, ill. reagálás a másik fél beszédére,		
- meghatározott beszélgetésközvetítővel üdvözlése, tájékoztatása, figyelmeztetése, magyarázatra kérése, figyelmes végighallgatása,		
- meghatározott beszélgetésközvetítőstől bocsánatkérés, figyelem kérése, elbúcsúzás,		
- meghatározott beszélgetésközvetítőnek gratuláció, jókívánság, üzenet átadása,		
- meghatározott beszélgetésközvetítővel kapcsolatteremtés,		
- metakommunikatív eszközök használata, egyetértés vagy egyet nem értés esetén,		
	- egyetértés/egyet nem értés kifejtése,	- saját vélemény kifejtése és megindoklása
- telefonbeszélgetés gyakorlása		

1.2. A monologikus kommunikációs képesség fejlesztése szóban

1.2.1. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő monologikus szövegeket hallgatnak (és néznek) meg, illetve megbeszélik azokat.

4.	5.	6.
<p>- érdekes hírek, közlemények</p> <p>- A szöveg meghallgatása/megnézése előtt a pedagógus segítségével felrissítik tartalmi és műfaji előismereteiket.</p> <p>- A szöveg meghallgatása/megnézése közben a pedagógus segítségével a beszélőre és a beszédshözvegre koncentrálnak.</p> <p>- A meghallgatás után válaszolnak a pedagógus kérdéseire a szöveg témáját, műfaját és tartalmát illetően.</p>	<p>- A szöveg újrhallgatása közben feljegyzik az ismeretlen szavakat, majd azokat vagy a szövegkörnyezet alapján megmagyarázzák, vagy megkérdezik a pedagógust/az osztálytársat.</p> <p>- Maguk tesznek fel kérdéseket egymásnak a szöveg témáját, műfaját és tartalmát illetően,</p> <p>- Értékelik a szöveget az igaz/hamis, a jó/rossz, az érdekes/unalmas, az ismert/új szempontjából is.</p>	<p>- hírek, rádió/TV-reklámok</p> <p>- Elképzelik a szöveg másféle végét, folytatását.</p> <p>- Beszélgetnek arról, mi mindenre kell(ene) figyelni egy szöveg hallgatásakor/nézésekor.</p>

1.2.2. A tanulók pedagógus segítségével és önállóan alkotnak szóbeli szövegeket (előre megadott témákban).

4.	5.	6.
<p>- a szükséges tulajdonságok megjelölésével rokonaik, barátaik, ismerőseik, a család kedvencének, a ház különcének bemutatása, jellemzése,</p> <p>- állatok, növények, tárgyak, helyiségek bemutatása, leírása,</p>		<p>- a szükséges tulajdonságok megjelölésével önmaguk, rokonaik, barátaik, ismerőseik, a család kedvencének, a ház különcének bemutatása, jellemzése,</p>

<p>- élményeik, örömeik, váraikozásaik, kívánságaik elbeszélése,</p> <p>- mesélés látottakról, hallottakról, olvasottakról</p>	<p>- vidékük, vmilyen útjuk, egy napjuk/hetük, megfigyelt természeti jelenségek, egyes állatok, legkedvesebb játékuk/tevékenységük leírása, bemutatása, megindoklása, miért az a legkedvesebb,</p> <p>- egyes szakmák, hivatások bemutatása, értékelése, véleményük indoklása,</p> <p>- mesélés élményeiről, gondolataikról, érzelmeikről, örömeikről, váraikozásaikról, kívánságaikról, céljaikról, érzéseikről,</p> <p>- mesélés látottakról, hallottakról, olvasottakról, véleményük megindoklása.</p>
--	---

<p>- A szereplés előtt</p> <p>- megnéznék/elolvasnak olyan szöveget, amelyből példát meríthetnek,</p> <p>- amelyhez hasonló adatokat kereshetnek,</p> <p>- amelynek alapján megírhatnak egy mintát, majd a mintát többször elolvassák, hogy mennél jobban megjegyezzék.</p>	<p>- megnéznék/elolvasnak egy tanári mintát, amelyből megállapítják, mely adatokat kell kicserélniük;</p> <p>- gondolataikat írásos formába öntik,</p> <p>- a mintát többször elolvassák, hogy megjegyyezhessek.</p>
<p>- A szereplés közben:</p> <p>- jelzik a témát,</p> <p>- vázlat alapján és a pedagógus segítségével beszélnek, a regionális köznyelv használatára, valamint megfelelő tempóra, szünettartásra, kiejtésre, hangsúlyozásra, hanglejtésre, pontos szóhasználatra és egyes metakommunikációs eszközök elemeinek a használatára is törekedve.</p>	<p>- jelzik a témát,</p> <p>- vázlat alapján szabadon beszélnek, a regionális köznyelv használatára, valamint megfelelő tempóra, szünettartásra, kiejtésre, hangsúlyozásra, hanglejtésre, pontos szóhasználatra és bizonyos metakommunikációs eszközök elemeinek a használatára is törekedve.</p>
<p>- A szereplés után:</p> <p>- válaszolnak a pedagógus kérdéseire;</p>	<p>- válaszolnak a pedagógus és az osztálytársak kérdéseire;</p> <p>- válaszolnak a pedagógus és osztálytársaik kérdéseire, álláspontjukat megindokolják.</p>

2. Olvasás (szövegértés)

2.1. Az olvasási készség fejlesztése

2.1.1. A tanulók hangosan (és némán) rövidebb köznapi és közéleti (hivatalos) szövegeket olvasnak, illetőleg közösen/pedagógus segítségével megbeszélik az olvasottakat.

4.	5.	6.
- meghívó - jókívánság - gratuláció - üdvözlés	- reklám - értesítés	- hirdetés - igazolás

Az olvasás előtt a pedagógus segítségével felrisszítik tartalmi és műfaji előismereteiket.

- A szöveg olvasása közben – megfigyelési szempont(ok) segítségével - az írott szövegre koncentrálnak.

Az olvasás után:

- közösen megbeszélik, ki a szöveg feladója, címzettje,

- pedagógus segítségével kiemelik azokat a nyelvi eszközöket, amelyek alapján a feladót és a címzettet felismerték;

- közösen eltöprengenek azon, mit kíván a feladó a címzettől, s elképzelik, hogyan fog reagálni a címzett;
- saját tapasztalataik elmesélése hasonló helyzetekben.

- közösen megbeszélik, milyen a feladó és a címzett viszonya (pl. ismerős/ismeretlen, partneri/alárendelt, egykorú/különböző korú stb.);
- megállapítják, köznapi vagy közéleti (hivatalos jellegű) volt-e a szöveg;

- kiemelik azokat a nyelvi eszközöket, amelyek alapján ezt felismerték;

- megbeszélik a szöveg külső megformáltságát.

- szóban/írásban kiegészítik a hiányzó részt (pl. cím, megszólítás, bevezetés, befejezés, keltezés, aláírás stb.);

2.1.2. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő népszerűsítő, ismeretterjesztő szövegeket olvasnak, illetőleg elemzik őket.

4.	5.	6.
- elbeszélés (emberek, állatok életéről) - állatok, növények, tárgyak, helyiségek, helységek bemutatása-leírása - ismert emberek jellemzése-bemutatása	- elbeszélés (emberek, állatok életéről) - állatok életének, különböző viselkedésű embereknek bemutatása-jellemzése - egyszerűbb fogalmak magyarázata	- elbeszélés (emberek, állatok életéről) - munkafolyamatok bemutatása, az emberi test leírása - szó- és fogalommagyarázatok

Az olvasás előtt a pedagógus segítségével felrisszítik tartalmi és műfaji előismereteiket.

A szöveg olvasása közben – megfigyelési szempont(ok) segítségével – figyelmüket az írott szövegre koncentrálnak.

Az olvasás után:

- a pedagógus segítségével kiemelik az új/ismeretlen szavakat;
- a pedagógus segítségével megkeresik a szöveg lényeges adatait,

- megalkotják a szöveg gondolkodtató ábráját, s azt szavakba foglalják;

- szóban/írásban válaszolnak a pedagógusnak a szöveg témáját és tartalmát érintő szóbeli/írásbeli kérdéseire;

- felismerik a szöveg logikai összefüggéseit;

- értékelik a szöveget az igaz/hamis, a jó/rossz, az érdekes/unalmas, az ismert/új szempontjából is,.

- A szöveg kapcsán mesélnek tapasztalataikról, érzéseikről.

- A pedagógus segítségével gyakorolják az ismeretlen szavak használatát, megmagyarázzák jelentésüket.

- Megnevezik a szöveg szerkezeti egységeit (bevezetés, tárgyalás, befejezés), s megállapítják szerepüket.

- Kiemelik a szövegből a tanult szófajokat (főnév, ige, melléknév, számnév, névmás) és mondatfajtaikat (kérdő, kijelentő, felszólító).

- kiemelik
- az érthetetlen/a hiányzó/az érdekes és a lényeges adatokat;

- gondolkodtató ábrát készítenek az olvasott szövegről, s azt szavakba foglalják,

- értékelik a szöveget az igaz/hamis, a jó/rossz, az érdekes/unalmas, az ismert/új szempontjából, véleményüket megindokolják.

- Elbeszélő szövegek esetében elképzelik a folytatást/a befejezést, véleményüket megindokolják.

- A pedagógus segítségével gyakorolják az ismeretlen szavak használatát, megmagyarázzák jelentésüket.

- Meghatározzák a szöveg bekezdéseit és megmagyarázzák szerepüket (vagyis azt, hogy miért tagolódik bekezdésekre a szöveg).

- Megkeresik a szövegben az egyenes beszédet, s megmondják, miből ismerték fel.

- A szövegben keresnek átvitt értelmű szavakat, szókapcsolatokat, és meghatározzák konkrét jelentésüket.

	<ul style="list-style-type: none"> - Megállapítják, érthető, teljes, logikus-e a szöveg, rendben van-e nyelvtanilag, helyesírásiilag, s szükség esetén – a pedagógus segítségével – kijavítják a hibákat, megindokolják javításukat. - A tanulók egyszerűbb nem nyelvi szövegekkel is foglalkoznak, s a pedagógus segítségével megbeszélik, kitöltik azokat: <ul style="list-style-type: none"> - névsor - adatlap - Saját maguk vagy pedagógusi/szülői segítséggel könyveket keresnek a könyvtárban, illetőleg megfelelő adatokat könyvekben.
--	--

3. Írás (íráshasználát, fogalmazás)

3.1. Az írás jelrendszerének az elsajátítása és az íráskészség fejlesztése

3.1.1. A tanulók rövidebb szövegek másolásával, tollbamondással fejlesztik íráskészségüket, ügyelve a szöveg külső megformálására is.

4.	5.	6.
<ul style="list-style-type: none"> - hangok-betűkép egyeztetése: kis-, nagy-, és írott betűk megfelelő alakítása - grafomotoros íráskészség fejlesztése - meghívó - üdvözlés, - gratuláció - 4–5 mondatos tollbamondás 	<ul style="list-style-type: none"> - az írott betűk írásának gyakorlása, ügyelve a betűk helyes akítására és a szépírásra - a sebesség fokozása, grafomotoros gyakorlatok az íráskészség fejlesztése érdekében - értesítés - 5–10 mondatos tollbamondás 	<ul style="list-style-type: none"> - postautalvány - kérelem - igazolás

3.1.2. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő rövidebb köznapi és közéleti (hivatalos) szövegeket írnak (minta alapján).

4.	5.	6.
<ul style="list-style-type: none"> - meghívó - jókívánság - gratuláció - üdvözlés 	<ul style="list-style-type: none"> - köszönet - értesítés 	<ul style="list-style-type: none"> - igazolás - kérelem - hirdetés - reklám

3.2. Önálló szövegalkotás írásban

3.2.2. A tanulók írásos szövegeket alkotnak önmagukról és környezetükről.

4.	5.	6.
<p>- Bemutatják, jellemzik – a szükséges tulajdonságok megjelölésével – rokonaikat, barátait, ismerőseiket, a család kedvencét, a ház különjét.</p> <p>- Elbeszélik, mit láttak/hallottak/olvastak.</p> <p>- Elbeszélik élményeiket, örömeiket, várankozásaikat, kívánságaikat.</p> <p>- Bemutatnak állatokat, növényeket, tárgyakat, helyszíneket.</p>	<p>- Leírják/bemutatnak tájakat/vidékeket, természeti jelenségeket, bemutatják állatok életét, különböző foglalkozású emberek munkáját, konkrét tevékenységét.</p> <p>Az írás előtt:</p> <p>- megnézik/elolvassák egy minta szöveget, majd a pedagógus segítségével megállapítják, mely tényeket, adatokat kell kicserélniük/megváltoztatniuk;</p> <p>- a kívánt adatokat újrarendezik, vázlatba gyűjtik;</p>	<p>- Leírják egy napjukat/hetüket, legkedvesebb játékukat/tevékenységüket, s megmagyarázzák, miért az a legkedvesebb.</p> <p>- elgondolkoznak azon, mi mindent tudnának mondani a témáról, s pedagógusi segítséggel gondolkodtató ábrát készítenek.</p>
<p>Írás közben:</p> <p>- felírják a címet és a szöveg műfaját.</p> <p>- A minta alapján, kérdések segítségével megírják a szöveget.</p>	<p>- A gondolkodtató ábrát az adatok sorrendjében szöveggé formálják.</p>	<p>- A pedagógus segítségével/önállóan a szöveget bevezetésre, tárgyalásra, befejezésre, illetőleg bekezdésekre tagolják.</p>
<p>Az írás után:</p> <p>- Elolvassák a szöveget, aztán először saját maguk, majd pedig a pedagógus/az osztálytársak/a szülők/kézikönyvek segítségével kijavítják a súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibákat.</p> <p>- Lemásolják a szöveget, s közben külalakjára is ügyelnek.</p>		

4. Nyelvismeret és nyelvhasználat

4.1. A szókincs, illetve a grammatikai, nyelvhelyességi, helyesírási és helyesejtési képességek fejlesztése.

4.1.1. A tanulók gyakorolják a magán- és közéleti (hivatalos) kommunikációs helyzeteket.

4.	5.	6.
<ul style="list-style-type: none"> - Egykorú és idősebb, ismerős és ismeretlen beszéd társsal beszélgetnek. - Gyakorolják a nyelvi tevékenység udvariassági formáit és kifejezéseit. - Telefonbeszélgetéseket folytatnak.	<ul style="list-style-type: none"> - Érzelmileg érintett (boldog/vidám) beszéd társsal (szituációs játék keretében) beszélgetnek.	

4.1.2. A tanulók fejlesztik szókincsüket.

4.	5.	6.
<ul style="list-style-type: none"> - Élőlényeket, tárgyakat, színhelyeket, cselekvéseket, történéseket... neveznek meg képekről vagy kérdések segítségével (<i>ki?, mi?, mit csinál?, mennyi?</i>).	<ul style="list-style-type: none"> - Élőlényeket, tárgyakat, színhelyeket, cselekvéseket, történéseket... neveznek meg egyszerűbb leírásokból. - Szavaknak megkeresik rokon- és ellentétes jelentésű megfelelőit, továbbá fölé-, mellé- vagy alárendelt fogalmait. - Konkrét szöveg alkotásakor kikeresik a legmegfelelőbb rokon értelmű szavakat. - Konkrét szövegből összegyűjtik egy-egy szócsalád tagjait.	<ul style="list-style-type: none"> - Konkrét tőből alkotnak minél több szót. - Felsorolják egy-egy szó mennél több jelentését. - Ugyanazon szó különböző jelentéseit mondatba foglalják.

4.1.3. A tanulók felismerik és nyelvileg kifejezik a cselekvések, történések logikai viszonyait.

4.	5.	6.
<p>- Elgondolkodnak a cselekvések, történések egymásutánosságán – felismerik az egyidejű/különböző idejű cselekvéseket, illetőleg a különböző idejűeknek megállapítják a sorrendjét.</p>		
<p>- Felismerik a cselekvések, állapotok közti ok-okozati viszonyokat.</p>		
		<p>- Felismerik a cselekvések szándékosságát. Megmondják, kik mit csinálnak, s közösen eltöprengenek azon, mit miért csinálnak. - Megállapítják, igazak vagy hamisak-e a megnevezett okok, célok, szándékok.</p>
<p>- Elkülönítik a logikai viszonyokban: - az egyidejűt a különböző idejűtől, - az előidejűt az utóidejűtől, - az okot a következménytől,</p>		<p>- az okot a céltól.</p>

4.1.5. A tanulók gyakorolják az igényes regionális köznyelvi kiejtést.

4.	5.	6.
<p>- Törekednek a regionális köznyelv értelmes használatára, fokozatosan figyelembe veszik a metakommunikációs eszközöket is. - Példák alapján különbséget tesznek a táji és a köznyelvi kiejtés között. - Törekednek a természetes beszédlegzésre, a tartalomnak megfelelő hangerőre, a mondat ereszkedő vagy emelkedő-eső dallamvonalára, az összetartozó mondatrészek hangsúllyal, intonációval való összekapcsolására, továbbá az érzelmek kifejezésére és a megfelelő szünettartásra.</p>		

4.1.6. A tanulók gyakorolják a helyes nyelvhasználatot és a helyesírást.

4.	5.	6.
Csak nyelvhasználati szinten alkalmazzák az alábbiakat:		
<p>- A <i>-ból, -ből, -tól, -től, -ról, -ről</i> rag. - A <i>ba, -be, -ban, -ben</i> megkülönböztetése. - A <i>-val, -vel</i> teljes hasonulása. - A múlt idő jele: <i>-t, -tt</i>.</p>	<p>- A <i>-ból, -ből, -tól, -től, -ról, -ről</i> rag. - A <i>ba, -be, -ban, -ben</i> megkülönböztetése. - A <i>-val, -vel</i> teljes hasonulása. - A múlt idő jele: <i>-t, -tt</i>. - A fokjelek. - A főnév <i>-t</i> ragja. - A melléknevek végén az <i>-ó, ő</i> és az <i>-ú, -ű</i> mindig hosszú.</p>	

- A fokjelek. - Az -s végű melléknevek -an, -en toldalékos alakjai.	- A mondat írásjelei (kezdőbetű, pont, felkiáltójel, kérdőjel, vessző). - Az egyszerű szavak elválasztása. - Betűrendbe sorolás. - Személynevek, földrajzi nevek (földrészek, tájegységek), inézménynevek, címek. - J vagy ly? - A számnevek írása százig.
--	---

??????

4.2. A nyelvi környezetnek, illetve a magyar nyelv szerepének és helyzetének megismerése.

4.	5.	6.
- Beszélgetnek arról, hogyan tudjuk kifejezni közölnivalónkat (nyelvi és nem nyelvi közlések). - Azok a tanulók, akik ismernek valamilyen más nyelvet, vagy ismernek olyat, aki tud más nyelvet, megmondják, hol tanulták meg, s hol, kivel beszélnek azt. - Beszélgetnek arról, milyen más nyelvet ismernek szüleik/rokonaik/barátaik, s megmondják, hol, kikkel beszélnek azon a nyelven. - Elmondják, ismernek-e idegeneket, akik tudnak magyarul, s megmondják, hogyan beszélnek velük a magyarok.	- Beszélgetnek a magyar nyelv sajátos helyzetéről, arról, hogy Magyarországon államnyelv, a kétnyelvű Muravidéken pedig hivatalos nyelv, ahogy az olasz is a tengeremelléken. - Azok a tanulók, akik ismernek valamilyen más nyelvjárást/regionális köznyelvet, bemutatják azt osztálytársaiknak, s megmondják, hol tanulták meg, kivel beszélnek így. - Felsorolják/bemutatják a nem nyelvi közlés elemeit, s meghatározzák jelentésüket. - Beszélgetnek az anyanyelv előnyeiről, a nyelvi toleranciáról és más nyelvek tanulásának jelentőségéről.	- Beszélgetnek azokról a különbségekről, amelyek az otthoni/a barátokkal és az otthonon kívüli/ ismerősökkel/idegenekkel való beszélgetések során figyelhetők meg. - Felsorolják a barátokkal/az osztálytársakkal és a tanárokkal/az igazgatóval/az eladóval ... folytatott beszélgetés különbségeit.

OKTATÁSI CÉLOK

1. Nyelvi, nyelvtani ismeretek

1.1. A meghatározott nyelvészeti kifejezések megértése, megnevezett nyelvészeti fogalmak megkeresése szövegben, illetve azok megnevezése szakszóval.

1.2. A nyelvi elemek besorolása meghatározott kategóriákba, illetőleg a feldolgozott nyelvészeti fogalmak lényegének a felidézése.

2. Tanítási tartalom

4.	5.	6.
	1. A szófajok - A főnév és fajtái. - A főnév helyesírása és toldalékolása. - A névelő, a névmások és a névutó. - Az ige és fajtái.	1. A szófajok - A tanult szófajok ismétlése. - Az igemódok és az igeragozás. - A főnévi és a melléknévi igenév. - Főnévképzés, ige képzés.

	<ul style="list-style-type: none"> - Az igeidők. - Az ige ragozása és helyesírása. - Az igekötő és helyesírása. - A melléknév, a melléknév fokozása és helyesírása. - A számnév és fajtái: tő- és sorszámnev. 	2. A mondat <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű mondat fajtái. - Az egyszerű mondat részei. - Az alany és az állítmány.
--	--	---

3. Fogalmak

a) Új fogalmak

4.	5.	6.
<ul style="list-style-type: none"> - anyanyelv, környezetnyelv, idegen nyelv - kérdőjel, felkiáltójel 	<ul style="list-style-type: none"> - egyszerű mondat, kijelentő, kérdő, felszólító mondat, - főnév, melléknév, ige <p>???? műfajok</p>	<ul style="list-style-type: none"> - feladó, címzett, - leírás, hír, - rokon értelmű szó, ellentétes jelentésű szó, - cím, megszólítás, dátum (keltezés), aláírás

b) Az 1. harmadban megismert fogalmak:

szó, hang, betű, mondat
szótag, mondat, szöveg, pont, magánhangzó, mássalhangzó, anyanyelv
nagy és kis kezdőbetű, köszönés, jókívánság/gratuláció, dicséret, meghívó,
figyelmeztetés, felhívás, tiltás

B) A művészi szövegek feldolgozásának funkcionális és oktatási céljai

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Hallgatás, nézés (szövegértés)

- 1.1. Az életkornak és fejlettségi szintnek megfelelő szépirodalmi szövegek hallgatása, nézése
  - 1.1.1. A tanulók meghallgatják, megbeszélik a pedagógus bemutató olvasásait.
  - 1.1.2. A tanulók más módon – közvetlen vagy közvetett formában – jutnak irodalmi élményekhez.
- 1.2. A közösen vagy egyénileg hallott/látott alkotások megbeszélése, értékelése – a pedagógus irányításával

2. Olvasás (szövegelemzés)

- 2.1. Az életkornak és fejlettségi szintnek megfelelő szépirodalmi szövegek olvasása
  - 2.1.1. A tanulók hangosan és némán olvassák a tantervi irodalmi szemelvényeit, fejlesztve értő-értelmező olvasási készségüket.
- 2.2. Az olvasott művek elemző értékelése – a pedagógus irányításával
- 2.3. Az olvasási kedv megőrzése, az olvasási igény kielégítése

3. Beszéd (szóbeli szövegalkotás)

- 3.1. Reprodukív beszéd
- 3.2. Produktív-kreatív szövegalkotás szóban

4. Írás (fogalmazás)

4.1. Az íráskészség, az írástechnika fejlesztése

4.2. A reproduktív fogalmazási készség fejlesztése írásban

4.3. A produktív és a kreatív fogalmazási készség fejlesztése írásban

OKTATÁSI CÉLOK

1. Irodalomismeret, kifejezési formák

2. Fogalmak

3. Tanítási tartalom

A művészi szövegek funkcionális és oktatási céljainak megvalósítása osztályonként

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Hallgatás, nézés (szövegértés)

1.1. Az életkornak és fejlettségi szintnek megfelelő szépirodalmi szövegek hallgatása, nézése

1.1.1. A tanulók meghallgatják, megbeszélik a tanítói-tanári bemutató olvasásokat.

4.	5.	6.
-versek, mesék, mondák, elbeszélések meghallgatása	- versek, mesék, dalok, mondák, balladák, elbeszélések meghallgatása	- versek, mesék, dalok, mondák, balladák, elbeszélések, életkép, ifjúságiregény-részlet meghallgatása
<ul style="list-style-type: none"> - A tanulók figyelnek a tanítói-tanári bemutató olvasásra és a megfigyelési szempont(ok)ra. - Megfogalmazzák benyomásaikat a hallottakról-látottakról, érzelmeiket, reagálnak egymás véleményére is. - Megfogalmazzák, miről szólt a hallott/látott mű, s megindokolják, mi tetszett, és mi nem tetszett nekik benne.		

1.1.2. A tanulók más módon – közvetlen (pl. osztálytársak szereplése, irodalmi műsor, dramatizálás, színházi, bábszínházi előadás) vagy közvetett (pl. film, rádió, tévé, videó) módon – jutnak irodalmi élményekhez.

4.	5.	6.
<ul style="list-style-type: none"> - Megtekintik/meghallgatják egymás szereplését, iskolában vagy másutt rendezett irodalmi műsort. - Évente közösen megtekintenek egy színház- vagy bábszínház-előadást, illetve rajz- vagy ifjúsági filmet. - Évente egyénileg vagy közösen meghallgatnak/megnéznek egy rádió- vagy tévéjátékot.		

1.2. A közösen vagy egyénileg hallott/látott alkotások megbeszélése, értékelése – a pedagógus irányításával

4.	5.	6.
<ul style="list-style-type: none"> - Fokozatosan megkülönböztetik a klasszikus- és a szórakoztató irodalmat. - Megfogalmazzák, miről szólt a hallott/látott mű, mi tetszett, mi nem tetszett nekik benne. - Értékelik osztály- vagy iskolatársaik szereplését – nyelvi (és metakommunikációs) szempontból is. - Felismerik a színházi előadások kellékeit (színész, jelmez, díszlet színpad, megvilágítás, zenei kíséret stb.).		

2. Olvasás (szövegelemzés)

2.1. Az életkornak és fejlettségi szintnek megfelelő szépirodalmi szövegek olvasása

2.1.1. A tanulók hangosan és némán olvassák a tantervi irodalmi szemelvényeket, fejlesztve értő-értelmező olvasási készségüket.

4.	5.	6.
- Rövidebb prózai és verses szövegek néma, ill. hangos olvasása előzetes felkészülés után.	- Közös felkészülés után (prózai és verses szövegek) folyamatos, szöveghű olvasása.	
	- Párbeszédes szövegek szereposztás szerinti olvasása – megfelelő hangerő, hangszín választására törekedve.	- Párbeszédes szövegek önálló olvasása, dramatizálása.

2.2. Az olvasott művek elemző értékelése – a pedagógus irányításával

4.	5.	6.
Az olvasás előtt a pedagógus segítségével felrissítik a témával kapcsolatos előismereteiket, ráhangolódnak az olvasásra, megbeszélik az ismeretlen szavakat, kifejezéseket, esetleg megismerik a mű megírásának vázlatos körülményeit.		
- A szöveg olvasása közben – megfigyelési szempont(ok) segítségével – figyelmüket az írott szövegre koncentrálnak.		
- Az olvasás után beszámolnak egyéni élményeikről, majd elemzik az irodalmi szemelvényt – megállapításaikat minél többször illusztrálják, bizonyítják ún. válogató olvasással:		
- felsorolják a szereplőket,	- elkülönítik a valóságos és a képzeletbeli világot,	
- összegyűjtik a szereplők tulajdonságait,	- csoportosítják a szereplőket (fő- és mellékszereplők, valóságos és mesebeli szereplők, pozitív és negatív hősök),	
- azonosulnak egy vagy több szereplővel,	- összegyűjtik a szereplők tulajdonságait (pozitív és negatív tulajdonságok, pozitív és negatív cselekedetek, valós és elképzelt cselekedetek),	
- felismerik vagy elképzelik a helyszínt (színhelyeket),	- összehasonlítják a különböző helyszíneket, az ábrázolt és a valóságos időt,	
- megállapítják a cselekmény időpontját, illetve az események sorrendjét,		
Műfaji alapismeretek:		
Költészet		
- pedagógus segítségével felismerik a vers ritmusát,		
- a ritmust kopogással, tapssal, mozgással érzékeltetik,		
- felismerik a rímet,		
- érzékelik a vers hangzását,		
- felismerik a vers külső szerkezetét (versszak, verssor),		
- megfogalmazzák a vers keltette érzelmeiket, hangulatukat,		
- összehasonlítják a címet és a mondanivalót.		
Epika (verses és prózai)		

- felismerik a népmese jellemzőit, a mesekezdetet, mesevéget, a meseszámokat, mesehősöket, - megkülönböztetik a nép- és a műmesét, - megkülönböztetik a verses és a prózai epikát,	- felismerik a népmese jellemzőit, a mesekezdetet, mesevéget, a meseszámokat, mesehősöket, a mesék állandósult kifejezéseit, szófordulatait, - megkülönböztetik a nép- és a műmesét, a mesét, a mondát, - megismerik (felismerik) a mesék és a mondák egyes típusait, a valóságos és a csodás elemeket,	- felismerik a mesék tanulságait,
Dramatika - rajzfilmek megtekintése és megbeszélése,	- rajz- és ifjúsági filmek megtekintése és megbeszélése pedagógus segítségével	- rajz-, ifjúsági és szórakoztató filmek megtekintése és megbeszélése
- bábozás, dramatizálás, szerepjátszás, - rövidebb műsor forgatókönyve (projekt munka).		

2.3. Az olvasási kedv megőrzése, az olvasási igény kielégítése

4.	5.	6.
- gyermekkönyvtár látogatása, - a könyvtáros segítségével, irodalomkeresés, - gyűjtőmunka végzése, - illusztráció, plakát készítése,		

3. Beszéd (szóbeli szövegalkotás)

3.1. Reprodukív beszéd

3.1.1. A tanulók kötetlen, spontán beszélgetést folytatnak a látottakról/hallottakról, illetve az olvasottakról.

4.	5.	6.
- szubjektív benyomások, élmények.		

3.1.2. A tanulók beszámolnak olvasmányaikról.

4.	5.	6.
A tanulók pedagógus segítségével: - összefoglalják a tartalmat, - tömörítenek, részleteznek.		

3.1.3. A tanulók memoritereket tanulnak meg és mondanak el.

4.	5.	6.
- 1–3 versrészlet,	- 3–4 versrészlet és egy 4–5 soros prózarészlet osztályonként.	

3.2. Produktív-kreatív szövegalkotás szóban – pedagógus segítségével-

4.	5.	6.
<ul style="list-style-type: none"> - olvasott vagy átélt élmény elmondása, - olvasott műhöz más bevezetés vagy befejezés elképzelése, - cselekményes részek eljátszása, dramatizálása, - elképzelt helyszín bemutatása, - cselekménymondás valamely szereplő nevében. 		

4. Írás (fogalmazás)

4.1. Az íráskészség, az írástechnika fejlesztése

4.1.1. A tanulók pedagógus segítségével az irodalmi szemelvényekből kiírják, kigyűjtik:

4.	5.	6.
	<ul style="list-style-type: none"> - a szereplőket, - néhány tulajdonságukat, - a rímelő sorokat, - a cselekmény helyszíneit, - a cselekmény idejét, - a népmesei fordulatokat, - a szereplők cselekedeteinek motívumait (ki, miért, mit csinál). 	

4.2. A produktív és a kreatív fogalmazási készség fejlesztése írásban

4.2.1. A tanulók irodalmi szövegekhez kapcsolódóan elbeszélő fogalmazásokat, leírásokat, jellemzéseket írnak.

4.	5.	6.
	<ul style="list-style-type: none"> - úgy írnak le olvasott történetet, mintha maguk lettek volna részesei (fejlesztve azonosulási képességüket), - jellemzik kedvenc hőseiket nézőpontváltással, - leírnak ismert vagy az irodalmi műben szereplő tájat, - jellemzik kedvenc hőseiket. 	<ul style="list-style-type: none"> - úgy írnak le olvasott történetet, mintha maguk lettek volna részesei, szemtanúi (fejlesztve azonosulási képességüket), - leírnak ismert vagy elképzelt tájat, - összehasonlító jellemzést írnak.

4.3.2. A tanulók gyakorolják az értékelés, érvelés elemeit.

4.	5.	6.
????	????	- pedagógus segítségével és önállóan véleményt formálnak a szereplők tetteiről, véleményüket megindokolják.

4.3.3. Dolgozatírás

4.	5.	6.
		3 iskolai dolgozat:

		- elbeszélő fogalmazás, leírás, levélírás
--	--	---

OKTATÁSI CÉLOK

1. Irodalomismeret, kifejezési formák

4.	5.	6.
- A leírás, jellemzés alapelemeinek alkalmazása. - A cselekmény, az elbeszélés időrendjének követése. - A hangulati elemek érzékeltetése prózai művekben.	- Meseelemek alkalmazása, hősök jellemzése, tájleírás pedagógus segítségével. - Alapvető műfaji sajátosságok felismerése.	- Levélírás.

2. Fogalmak

A tanulók értik és használják az alábbi irodalmi szakkifejezéseket, fogalmakat.

a) Új fogalmak

4.	5.	6.
- főszereplő, - vers, próza, - hangsúly, szünet, - nép- és műköltészet, - népmese, műmese, monda,	- téma, - ifjúsági film, - mesekezdet, mesevég, meseszámok, - illusztráció, - párbeszéd, tartalom, - jelenet	- cselekmény, a cselekmény helye és ideje, - fő- és mellékszereplő, - csodás elemek, képzeletbeli lények, - elbeszélő költemény, ballada, elbeszélés, - tévésorozat, játékfilm

b) Az első harmadban megismert fogalmak:

vers, mese, dal, kiszámoló, film, rajzfilm, meséskönyv, cím, író, költő, mondóka, bábelőadás, színház, képregény
meseszereplők, csodás elemek, versszak, rím

3. Javasolt művészi szövegek

4.	5.	6.
A líra, a költészet Weöres Sándor: A tanévnyitáskor Nagy László: Dióverés Petőfi Sándor: Füstbement terv József Attila: Betlehemi királyok (részlet) Weöres Sándor: Újévi jókívánságok; Déli felhők;	Szinetár György: Szeptemberi csengetés Fölszállott a páva; Tiszán innen, Dunán túl (népdalok) Kádár Kata (népballada) Petőfi Sándor: Nemzeti dal (részlet) József Attila: Mama	Petőfi Sándor: Befordultam a konyhára; István öcsémhez; Egy estém otthon Petőfi Sándor: János vitéz Arany János: Családi kör Kőmíves Kelemenné (népballada)

<p>Sehallselát Dömötör</p>		
<p>Próza Gárdonyi Géza: Iskolában Móra Ferenc: Három Matyi; A századik könyv; A cinegefészek; Az üres virágcserep; Az öregember és a pokróc; A csaló Fekete István: Vuk (részlet) Arany János: Rege a csodaszarvasról; Egy muravidéki mese</p>	<p>Móra Ferenc: Szeptemberi emlék; A másik csaló; Gergő Juhász kanala; Mindennapi kenyerünk Móricz Zsigmond: Fillentő Grimm: A róka meg a macska Az ember a legerősebb; Az aranyvarázs; A rátóti csikótojás; Selyem Jánoska (magyar népmesék) Mátyás király meg az igazmondó juhász; Szent Anna tava; A balatoni kecskekörmök (népmondák) Jókai Mór: Melyiket a kilenc közül?</p>	<p>Történetek a Bibliából A fehér ló mondája Andersen: Teáskanna vagy: A rendíthetetlen ólomkatona Gárdonyi Géza: Büntárgyalás Fekete István: Fészekrablás Bálint Á.: Hajónapló; A repülő dívány Fekete István: A koppányi aga testamentuma E. Kästner: Repülő osztály, A két Lotti</p>
<p>Dramatika</p>		<p>Móra Ferenc: Kuckó király (szerepjátás)</p>

C) MINIMÁLIS ÉS ALAPVETŐ KÖVETELMÉNYEK

1. NYELVI NEVELÉS

BESZÉD (*beszédértés, hallgatás és kommunikáció*)

- tudjon köznapi személyes és telefonbeszélgetést folytatni, elhangzott kérdésekre adekvált válaszokat adni, elkezdni és befejezni köznapi személyes és telefonbeszélgetést,
- tudjon köszönni a felnőtteknek és a gyerekeknek a napszakasznak megfelelően, váljon szokásává a köszönés,
- tudjon udvariasan megszólítani felnőtteket és gyerekeket (magázás, tegezés),
- törekedjen helyesen bemutatkozni, kérni, megköszönni valamit, bocsánatot kérni, gratulálni, jókívánságot kifejezni,
- tudjon tudakozódni, tudakozódásra rövid választ adni,
- legyen képes adott témáról (megadott szavak vagy kép, képsor segítségével) egyszerű rövidebb mondatokat (rövid leírás, elbeszélés) alkotni, s törekedjék a helyes hangképzésre és a köznyelvi kiejtésre.

OLVASÁS

A tanuló

- tudjon hangosan és némán olvasni rövidebb életkora és fejlettségi szintjének megfelelő köznapi és közéleti szöveget (dicséret, köszönés, jókívánság/gratuláció, meghívó), törekedjék a helyes kiejtésre,
- tudjon válaszolni a pedagógus kérdéseire az olvasott vagy hallott szöveg fontos adatairól,
- tudja meghatározni – életkorának és fejlettségi szintjének megfelelő köznapi és közéleti (hivatalos) szövegek – témáját, műfaját, lényeges adatait, feladóját, címzettjét, kettejük egymáshoz való érzelmi és társadalmi viszonyát,
- bizonyítsa az olvasott szöveg értését szó- és írásbeli feladatok megoldásával,
- tudjon – pedagógus segítségével - olvasott vagy hallott szöveget az előzményeknek megfelelően folytatni vagy befejezni.

ÍRÁS

A tanuló

- tudjon nyomtatott betűkkel szöveget másolni,
- tudjon – minta alapján – rövidebb egyszerű köznapi és közéleti szöveget (meghívás, gratuláció, üdvözlés stb.) írni,
- legyen képes képről, képsorról minta alapján egyszerű szöveget alkotni,
- írjon olvashatóan, helyesen és tetszetősen,
- írjon tollbamondás után szavakat, mondatokat és egyszerű rövidebb szövegeket,
- tudjon – minta alapján - történetet folytatni és befejezni,
- használja helyesen a nagy kezdőbetűket mondatkezdéskor, személynevekben és a közvetlen környezetében előforduló földrajzi nevekben,
- tudja egyszerűbb esetekben elválasztani a szavakat.

NYELVI ISMERETEK (*nyelvhasználat*)

A tanuló

- ismerje a magyar ábécét,
- ismerje fel a magán- és mássalhangzókat,
- tudja csoportosítani a szavakat kérdések segítségével (Ki?, Mi?, Milyen?, Mit csinál?),
- ismerje fel a kijelentő és a kérdő mondatot,
- tudja megkülönböztetni a tájnyelvet az irodalmi nyelvtől,

- tudja, hogy Szlovéniában melyik az államnyelv, s meg tudja különböztetni anyanyelvét a környezet nyelvétől és más idegen nyelvektől.

2. IRODALMI NEVELÉS

A tanuló

- legyen képes hangosan/némán olvasott irodalmi szöveg alapján válaszolni olyan kérdésekre, hogy miről szól a szöveg, kik a szereplői, hol, mikor és miért történt, ami megtörtént stb.,
- tudjon azonosulni valamelyik meseszereplővel, pedagógus segítségével nevezze meg, rajzolja le, röviden jellemezze és utánozza beszédstílusát.
- ismerje fel és élje át a mesét, amit azzal bizonyít, hogy önállóan elmeséli tartalmát vagy illusztrációt készít,
- tudjon bekapcsolódni a pedagógus által irányított beszélgetésbe a meséről,
- tudja kiegészíteni a mesét (pl. folytatni ill. befejezni a mesét),
- tudja átélni a valóságos történetet, amit azzal bizonyít, hogy maga is el tud mesélni minél értelmesebben hasonló átélt történetet,
- tudjon véleményt alkotni a szereplők cselekedeteiről,
- vegyen részt mese dramatizálásában (szerepjátszás),
- tudja megkülönböztetni a prózát a verstől,
- ismerje fel a mesék kezdő és befejező nyelvi fordulatait, csodás elemeit,
- kifejezi a vers hangulatát mozgással, illusztrációkkal, jellemző beszédstílussal.
- tudjon felkészülés után hangosan rövidebb verset, meserészletet olvasni, s olvasson lassú folyamatossággal és értelmesen,
- felszólításra, segítséggel javítsa ki olvasási hibáit.

D) MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

Az anyanyelvoktatás középpontjában a **nem művészi és művészi szövegek** vannak. A második időszakban a tanulók életkoruknak, fejlettségi szintjüknek és érdeklődési körüknek megfelelő művészi és nem művészi szövegeket hallgatnak meg, a pedagógus segítségével pedig olvasnak, elemeznek és alkotnak (szóban és írásban). A nem művészi és művészi szövegeknek aránya 50 : 50 %.

Mivel a nem művészi és a művészi szövegek elemzése, megértése, befogadása különbözik egymástól, a tanterv kettéválasztva tárgyalja őket, ez a merev kettéválasztás azonban ne jellemezze a tanítási gyakorlatot.

Az oktatási módszer és forma kiválasztása a tervezett tevékenységtől, feladattól, valamint a tanulók fejlődési sajátosságaitól függ. A tanulók ösztönzése érdekében az aktívabb formákat részesítjük előnyben, pl. a kooperatív módszert, a felfedezéssel tanulókat, a projektmunkát.

A nevelő-oktató munka tervezésekor és kivitelezésekor vegyük figyelembe a következő didaktikai alapelveket: az **individualizálást, a differenciálást, a tanulók fejlettségéhez való igazodást, a kommunikáció központú oktatást.**

A nem művészi szövegek elemzése

A nem művészi szövegekkel való foglalkozás szorosan kapcsolódik a tanulók **előismereteihez és tapasztalataihoz**. A tanulók a pedagógus segítségével - egyéni képességeiknek és készségeiknek megfelelően – önmagukról és környezetükről beszélnek/írnak magukról, környezetükről mesélnek és írnak, mindennapi és ismeretterjesztő szövegeket hallgatnak/olvasnak.

A munka középpontjában - pedagógus irányításával - többnyire az **aktív tanulói tevékenység** álljon: gyűjtőmunka, egyéni vélemények kifejtése, szituációteremtés stb. Ezáltal a legkülönbözőbb készségek és képességek fejlődnek: olvasáskor a koncentrációs képesség, véleményalkotáskor az ítélőképesség, a logikus gondolkodás képessége és a beszédkészség. Mivel a szövegértés és a szövegalkotás a nyelvi képességektől is függ, a tanulók fejlettségi szintjének megfelelően nyelvtani, helyesírási, helyesejtési és egyéb készségeiket is fejlesztjük.

A nem művészi szövegek feldolgozása során az iskolai munkában a hallgatás és a beszéd, illetve részben az olvasás és írás, az otthoni munkában pedig az olvasás és az írás jut előtérbe.

A nem művészi szövegek feldolgozása a következő mozzanatokot tartalmazza:

- a pedagógus ismerteti a szöveg témáját, műfaját
- a tanulók a pedagógus irányításával figyelmesen meghallgatják/elolvassák a szöveget,
- (másodszeri) meghallgatás/olvasás után megállapítják a témát, összegeznek és végül hasonló szöveget alkotnak.

Mivel a kommunikációs kultúra részben a műveltség, a tudás alapja, részben az egyén szocializációjának döntő tényezője, egyéni és közösségi érdek az anyanyelv mennél teljesebb értékű birtokba vétele.

A művészi szövegek feldolgozása

Az irodalmi nevelés elsődleges feladata az **irodalom (olvasás) megszerettetése**, az olvasási kedv felébresztése és megerősítése, másodlagos célja pedig a tanulók irodalmi műveltségének megalapozása, az alapvető irodalmi ismeretek megszerzése.

Az irodalmi művek feldolgozásának lehetséges lépései:

- az előkészítő szakaszban megfelelően motiváljuk a tanulókat az irodalommal való találkozásra (elmesélik idevágó élményeiket, tapasztalataikat);
- a megfelelően motivált tanulók könnyebben azonosulnak az irodalmi személyekkel, képzeletükben úgy élik át az eseményeket, a cselekményt, mintha velük történe meg;
- az olvasott művek alapján a tanulóknak fejlődik az elemző és az ítélőképesség: megpróbálnak különbséget tenni a valóságos és a képzeletbeli világ között, véleményt alkotni a látottakról, hallottakról, olvasottakról, megvizsgálják a szereplők tetteinek mozgatóit, a különböző nézőpontokat.

A tanulók mesékkel, állatmesékkel, elbeszélésekkel, versekkel találkoznak. Ezek a találkozások **élményszerűek** legyenek, a tanulókat élményeik, érzéseik és gondolataik megfogalmazására ösztönözzék. Tudatosítsuk bennük, hogy sajátos műértelmezéseik – annak ellenére, hogy különböznek egymástól és a pedagógusétól – a mű lehetséges **legitim értelmezései**. Az olvasási kedv fokozása érdekében populáris irodalmat, azaz cselekményes prózai szövegeket is olvassunk.

Az irodalmi szövegekkel való találkozások élményszerűbbek, ha a verset először elszavaljuk, a prózai szöveget elmeséljük, majd hangosan felolvassuk. Csak ezután következhet a tanulók egyéni olvasása.

A szövegfeldolgozás során ajánlatos a beszélgetést az ún. válogató olvasás módszerével ötvözni. A tanulók megállapításait bizonyító részletek megkeresésével, hangos olvasásával illusztrálhatják.

Az elmélyítés szakaszában a tanulók szóban és írásban, rajz vagy dramatizálás segítségével saját "irodalmi szövegeket" alkotnak, szerepjátékban vesznek részt, szereposztás szerint olvasnak.

A kitűzött céloktól, az irodalmi szövegtől, a tanulók érdeklődési és egyéni képességeitől függ, hogy a pedagógus mikor melyik tevékenységi formát választja. Általános elv, hogy a kommunikáció mind a négy területe mennél arányosabban érvényesüljön a szövegelemzés során. A harmadik vége felé a beszéd és a hangos olvasás rovására megnő a néma olvasás aránya. Ne feledkezzünk meg azonban arról, hogy a beszéd és az írás nem célja az irodalmi nevelésnek, sokkal inkább módszere, amely az irodalmi élményt erősíti. Hasonlóan kell értelmezni az irodalmi (irodalomelméleti) ismeretek és az esztétikai élmények viszonyát. A tanulók a második harmad során már irodalmi ismereteket szereznek, de ez az elsajátítás nem öncélú, hanem az elmélyültebb átélést szolgálja. A tanulóknak az irodalmi ismereteiket nem kell reprodukálniuk, csak a felismerés szintjén kell őket ismerniük. Ezeket az ismereteket nem kérjük számon, a tanulók gondolat- és érzésvilágának megfogalmazásában figyeljük meg és értékeljük megjelenésüket. Mindig ismert szöveg kapcsán értékelünk.

III. harmad, 7–9. osztály

A) A nem művészi szövegek feldolgozásának funkcionális és oktatási céljai

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Beszédértés, beszéd

1.1. A dialogikus kommunikációs képesség fejlesztése szóban

1.1.1. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő párbeszéd (tájékoztató és értékelő-meggyőző) szövegeket hallgatnak (néznek) meg, a pedagógus irányításával beszélgetnek a hallottakról, látottakról.

1.1.2. A tanulók – pedagógus segítségével - gyakorolják a szóbeli párbeszéd kommunikációt, illetve párbeszéd szövegeket alkotnak.

1.2. A monologikus kommunikációs képesség fejlesztése szóban

1.2.1. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő monologikus (tájékoztató és értékelő-meggyőző) szövegeket hallgatnak (néznek) meg, tapasztalataikat megbeszélik.

1.2.2. A tanulók gyakorolják a szóbeli monologikus kommunikációt, illetve monologikus szövegeket alkotnak önállóan megadott témákban.

2. Olvasás (szövegértés)

2.1. Az olvasási készség fejlesztése hangos és néma olvasással

2.1.1. A tanulók hangos olvasással gyakorolják az értő-értelmező olvasást.

2.1.2. A tanulók néma olvasással gyakorolják a megértést és a tempót.

2.2. Köznapi és közéleti (hivatalos) szövegek olvasása és befogadása

2.2.1. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő köznapi és közéleti (hivatalos) szövegeket olvasnak és elemeznek.

2.3. A tanulók hosszabb, igényesebb, életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő köznapi és közéleti (hivatalos) szövegeket olvasnak és elemeznek.

2.3. Ismeretterjesztő, népszerűsítő publicisztikai szövegek olvasása és befogadása

2.3.1. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő ismeretterjesztő, népszerűsítő és publicisztikai szövegeket olvasnak és elemeznek.

3. Írás (íráshasználát, fogalmazás)

3.1. Az írásos kommunikációs képesség fejlesztése

3.2. Köznapi és közéleti (hivatalos) szövegek írása

3.2.1. Rövidebb, életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő köznapi és közéleti (hivatalos) szövegeket írnak különböző címzetteknek és különböző alkalmakra minta alapján.

3.3. 3.3. Írásbeli szövegalkotás megadott témában és műfajban

4. Nyelvismeret és nyelvhasználat

4.1. A szókincs gazdagítása, a pragmatikai-logikai-grammatikai képességek fejlesztése

4.1.1. A tanulók gazdagítják szókincsüket.

4.1.2. A tanulók gyakorolják a legkülönbözőbb kommunikációs helyzeteket, illetve a valóságviszonyok felismerését és nyelvi kifejezését.

4.1.3. A tanulók fejlesztik nyelvhelyességi, helyesejtési és helyesírási készségeiket.

4.2. A nyelvi környezetnek, illetve a magyar nyelv szerepének és helyzetének megismerése

OKTATÁSI CÉLOK

1. Nyelvi, nyelvtani ismeretek

2. Tanítási tartalom

3. Fogalmak

A.) A nem művészi szövegek funkcionális és oktatási céljainak megvalósítása osztályonként

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Beszédértés, beszéd

1.1. A dialogikus kommunikációs képesség fejlesztése szóban

1.1.1. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő párbeszéd (tájékoztató és értékelő-meggyőző) szövegeket hallgatnak (néznek) meg, a pedagógus irányításával beszélgetnek a hallottakról, látottakról.

7.	8.	9.
- megbeszélés - vita	- megbeszélés - interjú - vita	- megbeszélés - interjú - vita

A tanulók a kommunikáció meghallgatása/megnézése előtt – pedagógus segítségével – felfrissítik tartalmi és műfaji előismereteiket.

- A tanulók a szöveg első hallgatása/nézése közben – megfigyelési szempont(ok) segítségével – a beszédszövegre koncentrálnak, majd közösen megbeszélik azt.

A tanulók:

- elmondják, kik szerepeltek, miről beszélgettek,

- a pedagógus segítségével felidézik a tényeket, a szöveg műfaját, műfaji sajátosságait,

- eltöprengenek a szereplők közti viszonyon, a szereplők magatartásán, illetve azon, hogy maguk mit csináltak volna másképp, és miért.

1.1.2. A tanulók – pedagógus segítségével - gyakorolják a szóbeli párbeszéd kommunikációt, illetve párbeszéd szövegeket alkotnak.

7.	8.	9.
- megbeszélés - vita gyakorlása	- megbeszélés - interjú	

1.1.2.1. A tanulók közvetlen, személyes beszélgetést kezdeményeznek, illetve reagálnak a másik személy megnyilatkozására.

7.	8.	9.
köszönés–viszontköszönés, bemutatkozás–viszontbemutatkozás, kérdés–felelet, tudakozódás–válasz, gratuláció–elfogadása/elhárítása, invitálás–elfogadása/elhárítása, felkérés–elfogadása/elhárítása, bocsánatkérés–reagálás, kérés–beleegyezés/elutasítás, telefonbeszélgetés, egyetértés–egyet nem értés stb.		

1.1.2.2. A tanulók gyakorolják a köznapi és a közéleti beszélgetés elemeit (szituációs helyzetgyakorlatokban).

7.	8.	9.
megszólítások, udvariassági formák, figyelmeztetés, tiltás, követelés, panasz, jókívánság, véleménynyilvánítás, részvétnyilvánítás, bejelentés, búcsúzás stb.		

1.2. A monologikus kommunikációs képesség fejlesztése szóban

1.2.1. A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő monologikus (tájékoztató és értékelő-meggyőző) szövegeket hallgatnak (néznek) meg, tapasztalataikat megbeszélik.

7.	8.	9.
<ul style="list-style-type: none"> - leírás-bemutató /híres személyiség élete/ természeti jelenségek/ emberek élete régen és ma/ - ismertetés 	<ul style="list-style-type: none"> - leírás-bemutató /emberek élete régen és ma/ munkafolyamat/ játékok/ sport/ - ismertetés 	<ul style="list-style-type: none"> - leírás-bemutató /település /ország /gépek és azok működése / jelenség ill. állapot kelte / - ismertetés - kiselőadás (referátum) - gratuláció - meghívás
<ul style="list-style-type: none"> - kiselőadás aktuális, érdekes eseményekről (referátum) <li style="padding-left: 100px;"> - rádió-, tévéreklámok - tudományos ismeretterjesztő adások, érdekes hírek, közlemények 		
<p>A tanulók a kommunikáció meghallgatása/megnézése előtt – pedagógus segítségével – felfrissítik tartalmi és műfaji előismereteiket.</p> <p>A tanulók a szöveg első hallgatása/nézése alatt – megfigyelési szempont(ok) segítségével – a beszédszövegre koncentrálnak, majd közösen megbeszélik azt.</p> <p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elmondják, ki szerepelt, miről beszélt, 		
<ul style="list-style-type: none"> - felidéznek a tényeket, a szöveg műfaját, - eltöprengenek a szereplő magatartásán, illetve azon, hogy maguk mit csináltak volna másképp, és miért. 		

1.2.2 A tanulók gyakorolják a szóbeli monologikus kommunikációt, illetve monologikus szövegeket alkotnak önállóan megadott témákban.

1.2.2.1. A tanulók tájékoztató és értékelő-meggyőző monologikus szövegeket alkotnak.

7.	8.	9.
<ul style="list-style-type: none"> - leírás-bemutató - ismertetés - kiselőadás aktuális, érdekes eseményekről (referátum) 		

1.2.2.2. Önálló szóbeli szövegalkotás megadott témában.

7.	8.	9.
<ul style="list-style-type: none"> 1. Mesélnek arról, amit láttak/hallottak/olvastak. 2. Leírják egyszerűbb munkafolyamatokat, ismert 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Mesélnek arról, amit láttak/hallottak/olvastak. 2. Leírják egyszerűbb munkafolyamatokat, ismert 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Mesélnek arról, amit láttak/hallottak/olvastak. 2. Leírják egyszerűbb munkafolyamatokat, ismert

személyeket, állatokat, tárgyakat; bemutatnak családi, közösségi szokásokat, eseményeket. 3. Megfogalmazzák saját véleményüket, benyomásaikat átélt helyzetekről.	személyeket, állatokat, tárgyakat; bemutatnak családi, közösségi szokásokat, eseményeket. 3. Megfogalmazzák saját véleményüket, állásfoglalásuk a látottakkal/hallottakkal kapcsolatban.	személyeket, bemutatják egyes gépek működését, állatokat, tárgyakat mutatnak be; bemutatnak családi, közösségi szokásokat, eseményeket. 3. Megfogalmazzák saját véleményüket látottakról/hallottakról/olvasottakról, véleményüket megindokolják.
--	---	---

A tanulók pedagógus segítségével a szóbeli szereplés előtt:
- elgondolkoznak azon, mi mindent tudnának mondani a témáról, gondolkodtató ábrát vagy vázlatpontokat készítenek,
- kiegészítik ábrájukat, vázlatukat a rendelkezésükre álló forrásokból.

A tanulók a szóbeli szereplés közben pedagógus segítségével/önállóan:

- megnevezik a témát,
- követik az ábrát, a vázlatot,
- természetesen, érthetően beszélnek,
- ügyelnek a tiszta hangképzésre, a mondat- és szövegfonetikára, a köznyelvi normára, nyelvhelyességre.

A tanulók a szereplés után önállóan:

- válaszolnak osztálytársaik és a pedagógus kérdéseire,
- összefoglalják a lényeget, megfogalmazzák saját véleményüket is.

2. Olvasás (szövegértés)

2.1. Az olvasási készség fejlesztése hangos és néma olvasással

2.1.1. A tanulók hangos olvasással gyakorolják az értő-értelmező olvasást.

7.	8.	9.
1. Gyakorolják: - a tiszta hangképzést, - a hangok időtartamának megtartását, - a mondatok közötti szünetek érzékeltetését, - az értő-értelmező hangsúlyozást és intonációt, - a folyamatosságot.		

2.1.2. A tanulók néma olvasással gyakorolják a megértést és a tempót.

7.	8.	9.
1. Gyakorolják: - a szómagyarázatot, - a lényegkiemelést, - a tömörítést és a részletezést, - az olvasás tempójának fokozását.		

2. Maguk keresnek könyvekben, újságokban életkoruknak, érdeklődésüknek megfelelő ismeretterjesztő szövegeket, s választásukat indokolják.

2.2. Köznapi és közéleti (hivatalos) szövegek olvasása és befogadása

2.2.1.A tanulók életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő köznapi és közéleti (hivatalos) szövegeket olvasnak és elemeznek.

7.	8.	9.
- igazolás - hirdetés - értesítés	- levél - használati utasítás - időjárásjelentés - értesítés	- önéletrajz - kérvény

Pedagógus segítségével:

- Felismerik a szöveg műfaját, témáját, lényeges adatait, feladóját, címzettjét, kettejük viszonyát, a hivatalos/nem hivatalos beszédhelyzetet, a szöveg adekvátságát.
- Elképzelik a címzett reakcióját, visszhangját.
- Aláhúzzák, kiemelik azokat a nyelvi eszközöket, amelyekből a szöveg műfaját, témáját, lényeges adatait, feladóját, címzettjét, kettejük viszonyát, a hivatalos/nem hivatalos beszédhelyzetet megállapították.

2.3. Ismeretterjesztő, népszerűsítő publicisztikai szövegek olvasása és befogadása

2.3.1. A tanulók fejlettségi szintjüknek megfelelő ismeretterjesztő, népszerűsítő publicisztikai szövegeket olvasnak és elemeznek.

7.	8.	9.
- információ - ismertetés - hír - hirdetés	- reklám - tudósítás - időjárás-jelentés - használati utasítás	- tudósítás

A tanulók az olvasás előtt – pedagógus segítségével – felelevenítik előismereteiket a témáról és a műfajról.

Olvasás közben figyelnek, figyelmüket az írott szövegre koncentrálnak.

Második olvasás közben kiírják maguknak a lényeges adatokat vázlatpontok formájában, majd azokat az olvasás után – közösen –gondolkodtató ábrába rendezik.

Ugyancsak a második olvasás közben kigyűjtik a szűmükre érthetetlen vagy érdekes adatokat, s azokat az olvasás után megmagyarázzák, értékelik pedagógus/ osztálytárs /szótár /lexikon segítségével.

A tanulók az olvasás után

- szóban/írásban ismertetik az olvasott szöveget, megnevezik a szöveg témáját és műfaját, illetve összegzik a lényeges adatokat,

	<ul style="list-style-type: none"> - felismerik a szöveg logikai viszonyait (előzmény, következmény, időrend, ok, okozat stb.), - a pedagógus segítségével elmesélik a szöveghez kapcsolódó tapasztalataikat, érzéseiket, - elmondják, tájékoztató, értékelő, meggyőző-e a szöveg, indokolják választásukat, 	
Pedagógus segítségével: <ul style="list-style-type: none"> - elmondják véleményüket a szövegről (igaz-e, érdekes-e, ismert vagy új tényeket tartalmazott-e stb.), - megkülönböztetik az elbeszélő, a leíró, a magyarázó részeket, - aláhúzzák/kigyűjtik a szövegből vagy valamely részletéből: <ul style="list-style-type: none"> - a tanult szófaji kategóriákat, s megmagyarázzák helyesírásukat. 	<ul style="list-style-type: none"> - az ismeretlen vagy szokatlan szavakat, kifejezéseket, s szótár segítségével megmagyarázzák jelentésüket, - a tanult mondatfajtákat, egyes mondatrészeket, bizonyos szószerkezeteket, megbeszélik helyesírási, nyelvhelyességi tudnivalóikat. 	<ul style="list-style-type: none"> - a pozitív vagy negatív hangulatú szavakat, s megmagyarázzák használatuk indoklását, - a tanult mondattani kategóriákat, a képzett és az összetett szavakat, megmagyarázzák helyesírásukat.

3. Írás (íráshasználat, fogalmazás)

3.1. Az íráskészség és az írásos kommunikációs képesség fejlesztése

7.	8.	9.
Gyakorolják: <ul style="list-style-type: none"> - a másolást, - az emlékezetből írást, - a tollbamondást. 		

3.2. Köznapi és közéleti (hivatalos) szövegek írása

3.2.1. Rövidebb, életkoruknak és fejlettségi szintjünek megfelelő köznapi és közéleti (hivatalos) szövegeket írnak különböző címzetteknek és különböző alkalmakra minta alapján.

7.	8.	9.
<ul style="list-style-type: none"> - értesítés - igazolás - távirat 	<ul style="list-style-type: none"> - magánlevél - életrajz - önéletrajz 	<ul style="list-style-type: none"> - hivatalos levél - kérvény.

3.3. Írásbeli szövegalkotás megadott témában és műfajban

7.	8.	9.
<ul style="list-style-type: none"> - jellemzés, leírás minta alapján 	<ul style="list-style-type: none"> - jellemzés, leírás - ismertetés 	<ul style="list-style-type: none"> - beszámoló (jelentés)

<p>A tanulók az írás előtt pedagógus segítségével: önállóan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elgondolkoznak azon, mi mindent tudnának mondani a témáról, gondolkodtató ábrát készítenek, - kiegészítik gondolkodtató ábrájukat, <p>A tanulók a szöveg írásakor</p> <ul style="list-style-type: none"> - felírják a szöveg címét és műfaját, - a gondolkodtató ábrát szöveggé formálják, a legfontosabb tényeket behelyezik a szövegbe, a szöveget bevezetésre, tárgyalásra, befejezésre tagolják, <p>A tanulók a szöveg megírása után:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elolvassák munkájukat, pedagógus/szülő/osztálytárs/kézikönyv segítségével kijavítják helyesírási hibáikat, - a kijavított szöveget lemásolják, ügyelve a külalakjára is, - szövegeiket összehasonlítják osztálytársaikéval, s figyelembe véve osztálytársaik tanácsait közösen értékelik és javítják munkájukat.
--

4. Nyelvismeret és nyelvhasználat

4.1. A szókincs, illetve a grammatikai, nyelvhelyességi, helyesírási és helyesejtési képességek fejlesztése

4.1.1. A tanulók fejlesztik szókincsüket.

7.	8.	9.
<ul style="list-style-type: none"> - Meghatározásban, leírásban – pedagógus segítségével - felismerik meghatározandó/leírandó kifejezést/fogalmat, illetőleg megnevezik azt. - Minta alapján megkeresik a szavak rokon- vagy ellentétes értelmű megfelelőit, továbbá a főlé-, mellé- vagy alárendelt fogalmakat, vagyis egy-egy szócsalád tagjait, továbbá szövegalkotásakor megfelelő szavakat, kifejezéseket válogatnak. 	<ul style="list-style-type: none"> - Összehasonlítják a hasonló hangzású szópárokat, megállapítják jelentéskülönbségüket, s szövegalkotásakor a megfelelőt választják. 	
<ul style="list-style-type: none"> - Konkrét tőből alkotnak szavakat (szócsaládokat). 	<ul style="list-style-type: none"> - Megmondják, milyen esetekben használhatók az adott közmondások, szólások. - Szövegben felismerik az átvitt értelmű szavakat, kifejezéseket. - Szövegből kikeresik az idegen szavakat, szótár ill. pedagógus segítségével megmagyarázzák értelmüket, helyettesítik őket megfelelő magyar szavakkal. - Szótár használatával felsorolják egy-egy szónak minél több jelentését. Közben megbizonyosodnak arról, hogy némely szónak több/sok jelentése van, a másoknak csak egy. Mondatba foglalják ugyanazon szónak konkrét jelentéseit. 	
<ul style="list-style-type: none"> - Megmagyarázzák közmondások, szólások értelmét. - Szövegben felismerik az átvitt értelmű szavakat, kifejezéseket. - Szövegből kikeresik az idegen szavakat, szótár segítségével megmagyarázzák értelmüket. - Szótár használatával felsorolják egy-egy szónak minél több jelentését. 		

4.1.2. A tanulók gyakorolják a cselekvések, történések közötti logikai viszonyok felismerését és nyelvi kifejezését.

7.	8.	9.
<p>- Minta alapján és a pedagógus segítségével konkrét történés/eljárás menetének megfigyelésében felismerik az egyidejű/különböző idejű cselekvéseket, illetőleg a különböző idejűeknek megállapítják a sorrendjét, s az egyidejű cselekvéseket az <i>és, s, meg, vagy</i> kötőszók segítségével fejezik ki, a különböző idejűeket pedig a <i>mielőtt, miután</i> kötőszókkal.</p> <p>- Minta alapján és a pedagógus segítségével felismerik konkrét cselekvések okát/következményeit, s ezeket a <i>mert, mivel, hogy, hát, tehát, ezért, így, ugyanis</i> kötőszókkal, illetve az <i>azért, amiatt</i> utalószók segítségével fejezik ki.</p> <p>- Pedagógus segítségével felismerik konkrét <i>cselekvések szándékát, célját</i>.</p> <p>- Pedagógus segítségével felismerik a tervezett cselekvés feltételeességét, s azt az ige feltételes módjával és többnyire a <i>ha</i> kötőszóval fejezik ki.</p> <p>- A pedagógus segítségével kifejezik saját véleményüket.</p>	<p>- Minta alapján konkrét történés/eljárás menetének megfigyelésében felismerik az egyidejű/különböző idejű cselekvéseket, illetőleg a különböző idejűeknek megállapítják a sorrendjét, s az egyidejű cselekvéseket az <i>és, s, meg, vagy</i> kötőszók segítségével fejezik ki, a különböző idejűeket pedig a <i>mielőtt, miután</i> kötőszókkal.</p> <p>- Minta alapján felismerik konkrét cselekvések okát/következményeit, s ezeket a <i>mert, mivel, hogy, hát, tehát, ezért, így, hisz, hiszen, ugyanis</i> kötőszókkal, illetve az <i>azért, amiatt</i> utalószók segítségével fejezik ki.</p> <p>- Önállóan felismerik konkrét <i>cselekvések szándékát, célját</i>.</p> <p>- Pedagógus segítségével felismerik a tervezett cselekvés feltételeességét, s azt az ige feltételes módjával és többnyire a <i>ha</i> kötőszóval fejezik ki.</p> <p>- Önállóan kifejezik saját véleményüket.</p>	

4.2. A nyelvi környezetnek, illetve a magyar nyelv szerepének és helyzetének megismerése.

7.	8.	9.
<p>- Beszélgetnek arról, mi mindennel közölhetnek az emberek (nyelvi és nem nyelvi közlések).</p> <p>- Beszélgetnek az anyanyelv előnyeiről, a nyelvi toleranciáról és más nyelvek tanulásának jelentőségéről.</p> <p>- Azok a tanulók, akik</p>	<p>- Beszélgetnek a magyar nyelv sajátos helyzetéről, arról, hogy Magyarországon államnyelv, a kétnyelvű Muravidéken pedig hivatalos nyelv, ahogy az olasz is az a tenger melléken.</p> <p>- Beszélgetnek arról, hogy másképp beszélgetünk rokonokkal és barátokkal, illetve idegenekkel.</p> <p>- Felsorolják a barátokkal, az</p>	<p>- Beszélgetnek arról, hol mindenütt élnek magyarok a világon: államalkotó nép, kisebbség, kitelepülők.</p>

<p>ismernek valamilyen más nyelvet, vagy ismernek olyan személyt, aki beszél más nyelvet, megmondják, hol tanulták meg, s hol, kivel beszélnek azt.</p> <p>- Elmondják, ismernek-e idegeneket, akik tudnak magyarul, s megmondják, hogyan beszélnek velük a magyarok.</p>	<p>osztálytársakkal és a tanárokkal, az igazgatóval, az eladóval ... folytatott beszélgetés különbségeit.</p> <p>- Megállapítják, miért beszélnek a felsorolt személyekkel másképp.</p>	<p>- Beszélgetnek az anyanyelv és a környezetnyelv (második nyelv) szerepéről, viszonyáról.</p> <p>- Felsorolják azokat az államnyelveket, amelyeket a Szlovéniával szomszédos országokban beszélnek.</p>
---	---	---

OKTATÁSI CÉLOK

1. Nyelvi, nyelvtani ismeretek

1.1. A meghatározott nyelvészeti kifejezések megértése, megnevezett nyelvészeti fogalmak megkeresése szövegben, illetve azok megnevezése szakszóval

1.2. A nyelvi elemek besorolása meghatározott kategóriákba, illetőleg a feldolgozott nyelvészeti fogalmak lényegének a felidézése

2. Tanítási tartalom

7.	8.	9.
<p>1. A szókészlet és a szókincs</p> <p>2. A szófajok</p> <p>- Az ige, az ige ragozása, az ige helyesírása és az igekötő.</p>	<p>- Az ismert szófajok ismétlése mellett:</p> <p>- Az igenév és fajtái.</p> <p>- A határozószó és helyesírása.</p>	<p>- Az ismert mondatrészek ismétlése mellett:</p> <p>1. Összetett mondat.</p> <p>- A tagmondatok viszonya.</p>
<p>- A főnév fogalma, fajtái, helyesírása és a névelő.</p> <p>- A melléknév, a melléknév fokozása és helyesírása.</p> <p>- A számnév és helyesírása.</p> <p>- A névmás és fajtái.</p> <p>- A névszók többes száma és birtokos személyjelezése.</p> <p>3. A mondat és részei</p> <p>- A mondatfajták</p> <p>- Az írásjelek</p>	<p>- A névutó és helyesírása.</p> <p>- A többi szófaj.</p> <p>1. A mondat és részei.</p> <p>- Az egyszerű mondat tartalma, minősége.</p> <p>- A mondatrészek – a szintagmák.</p> <p>- Az állítmány és fajtái.</p> <p>- Az alany.</p> <p>- Az alany és az állítmány egyeztetése.</p> <p>- A tárgy és kifejezőeszközei.</p> <p>- A határozók fajtái, kifejezőeszközei, helyesírásuk, helyes használatuk.</p> <p>- A jelzők fajtái, kifejezőeszközei, helyesírásuk, helyes használatuk.</p>	<p>- Az alárendelő összetett mondatok.</p> <p>2. A szó és a szóalkotás.</p> <p>- Szótárak, szólások, szókincs.</p> <p>- A szóhangulat.</p> <p>- A szóalkotás módjai: a szóösszetétel, a szóképzés.</p>

3. Fogalmak

1. A tanulók a szövelemzéskor felismerik és megnevezik az alábbi fogalmakat:		
7.	8.	9.

<ul style="list-style-type: none"> - szókincs, aktív, passzív, - szófaj, ige, névszó, főnév, - melléknév, számnév, névmás, - köznévszó, tulajdonnév, - személynév, állatnév, - földrajzi név, intézménynév, - cím, márkanev, csillagnév, 	<ul style="list-style-type: none"> - igenév, határozószó, névelő, - névutó, igekötő, kötőszó, - kijelentő-, kérdő-, felkiáltó mondat, - pont, kérdőjel, felkiáltójel, - vesző, gondolatjel, kettőspont, - idézőjel, - egyszerű mondat, - alany, állítmány, határozó, - hely-, idő-, mód-, eszköz, ok-, - cél-, jelző, minőség-, - mennyiség-, birtokos, - értelmező jelző, - ágrajz, 	<ul style="list-style-type: none"> - tagmondat, főmondat, - mellékmondat, - összetett mondat, - alárendelő, - szóhasználat, közmondás, - szóhangulat, idegen szó, - tájszó, szakszó, szótár, - szóalkotás, szóösszetétel, - szóképzés, összetett szó.
---	---	--

B) A művészi szövegek feldolgozásának funkcionális és oktatási céljai

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Hallgatás, nézés (szövegértés)

- 1.1. Az életkor és fejlettségi szintnek megfelelő szépirodalmi szövegek hallgatása, nézése
  - 1.1.1. A tanulók meghallgatják, megbeszélik a tanári bemutató olvasásokat.
  - 1.1.2. A tanulók más módon – közvetlen vagy közvetett formában – jutnak irodalmi élményekhez.
- 1.2. A közösen vagy egyénileg hallott/látott alkotások megbeszélése, értékelése – a pedagógus irányításával

2. Olvasás (szövegelemzés)

- 2.1. Az életkor és fejlettségi szintnek megfelelő szépirodalmi szövegek (részlet) olvasása
  - 2.1.1. A tanulók a tantervi szemelvények hangos olvasásával fejlesztik értő-értelmező olvasási készségüket.
  - 2.1.2. A tanulók önállóan és némán olvasnak rövidebb irodalmi szemelvényeket (részlet).
- 2.2. Az olvasott művek elemző értékelése – a tanár irányításával
- 2.3. Az olvasási kedv megőrzése, az olvasási igény kielégítése

3. Beszéd (szóbeli szövegalkotás)

- 3.1. Reprodukív beszéd
- 3.2. Produktív-kreatív szövegalkotás szóban

4. Írás (fogalmazás)

- 4.1. Az íráskészség, az írástechnika fejlesztése
- 4.2. A reprodukív fogalmazási készség fejlesztése írásban
- 4.3. A produktív és a kreatív fogalmazási készség fejlesztése írásban

OKTATÁSI CÉLOK

1. Irodalomismeret, kifejezési formák

2. Fogalmak

3. Tanítási tartalom

A művészi szövegek funkcionális és oktatási céljainak megvalósítása osztályonként

FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. Hallgatás, nézés (szövegértés)

- 1.1. Az életkor és fejlettségi szintnek megfelelő szépirodalmi szövegek hallgatása, nézése
  - 1.1.1. A tanulók meghallgatják, megbeszélik a tanári bemutató olvasásokat.

7.	8.	9.
- A szöveg meghallgatása előtt felfrissítik tartalmi és műfaji előismereteiket, ráhangolódnak a témára.		
- A tanulók figyelnek a tanári bemutató olvasásra és a megfigyelési szempont(ok)ra.		
- Megfogalmazzák az olvasottakról benyomásaikat, érzelmeiket, reagálnak egymás véleményére.		
- Megfogalmazzák, miről szólt a hallott/látott mű, mi tetszett, mi nem tetszett benne.		
- Vagy azonosulnak a hallottakkal, vagy bírálják azokat.		

1.1.2. A tanulók más módon – közvetlen vagy közvetett formában – jutnak irodalmi élményekhez.

7.	8.	9.
<ul style="list-style-type: none"> - Megfigyelik osztálytársaik szereplését, dramatizálnak, színházi, bábszínházi előadáson vesznek részt, elmesélik filmből, rádió-, tévé- vagy videoműsorból szerzett élményeiket. - Megtekintenek különböző témájú ifjúsági vagy szórakoztató filmeket. 		

1.2. A közösen vagy egyénileg hallott/látott alkotások megbeszélése, értékelése – a pedagógus segítségével

7.	8.	9.
<ul style="list-style-type: none"> - Megkülönböztetik a művészi és a nem művészi szövegeket. - Különbséget tesznek tragikus és komikus között. - Különbséget tesznek szép- és szórakoztató irodalom között. - Különbséget tesznek valamely olvasott irodalmi mű és filmbeli vagy színházi feldolgozása, bemutatása között. - Megfogalmazzák, miről szólt a hallott/látott mű, mi tetszett, mi nem tetszett benne. - Felismerik a színházi előadások kellégeit (színész, jelmez, díszlet, színpad, megvilágítás, zenei kíséret stb.). - Észrevesznek emberi-társadalmi problémákat, képzeletviláguk gazdagszik, cselekvés- és magatartásmintákat sajátítanak el. - Azonosulnak az egyes szereplőkkel, másoktól viszont elhatárolódnak – indoklással. 		

2. Olvasás (szövegelemzés)

2.1. Az életkor és fejlettségi szintnek megfelelő szépirodalmi szövegek olvasása

2.1.1. A tanulók a tantervi szemelvények (részletek) hangos olvasásával fejlesztik értő-értelmező olvasási készségüket.

7.	8.	9.
<ul style="list-style-type: none"> - Folyamatos, szöveghű olvasás közösen megbeszélte verses és meg nem beszélt prózai szövegeken. - A kifejező, szép olvasás (hangsúly, hanglejtés, tempó) elemeinek érvényesítése közösen megbeszélte prózai szövegen. - Párbeszédű szövegek szereposztás szerinti olvasása – megfelelő hangerő, hangszín, tempó választására törekvés. - Drámai szövegek (részlet) olvasása, különböző szituációs helyzetek gyakorlása. 		

2.1.2. A tanulók önállóan és némán olvasnak rövidebb irodalmi szemelvényeket.

7.	8.	9.
<ul style="list-style-type: none"> - Fejlesztik szövegértő képességüket. - Fenntartják az olvasás iránti igényüket, gazdagítják ön- és emberismeretüket, ízlésüket, értékítéletüket, világlátásukat. - Megindokolják olvasmányaik megválasztását. 		

2.2. Az olvasott művek elemző értékelése – a pedagógus irányításával

7.	8.	9.
<p>Az olvasás előtt – a pedagógus segítségével – felrisszítik a témával kapcsolatos előismereteiket, érdeklődést, motivációt ébresztenek az olvasandó mű iránt, tisztázzák a megértést gátló fogalmakat, ismeretlen szavakat, kifejezéseket, esetleg a mű megírásának vázlatos körülményeit.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szöveg olvasása közben – megfigyelési szempont(ok) segítségével – figyelmüket az 		

írott szövegre koncentrálnak.

- Az olvasás után beszámolnak egyéni élményeikről, majd elemzik az irodalmi szemelvényt – megállapításukat minél többször illusztrálják, bizonyítják ún. válogató olvasással:
- elkülönítik a valóságos és a képzeletbeli világot,
- vagy azonosulnak a szereplőkkel, vagy elhatárolódnak tőlük – indoklással,
- megvitatják a szereplők magatartását, miért lettek olyanok, amilyenek, miért viselkedtek úgy, ahogy, s lehettek-e volna mások, viselkedhettek-e volna másképp,
- számba veszik a szépirodalom legfontosabb sajátosságait (cselekmény, jellemek, szerkezet),
- részekre bontják a cselekményt,
- felismerik a hősök pozitív és negatív tulajdonságait,
- kiemelik a lényegét, a mondanivalót,
- felismerik az események, a szereplők és a környezet egymásközi összefüggését,
- műfaji alapismeretek:

A líra, a költészet

- megkülönböztetik a vers hangzását, ritmusát, mondanivalóját különböző interpretációk esetében (pl. tanári, diák-, művészi interpretáció),
- megfogalmazzák a költészet egyes témáit: hazaszeretet, szerelem, tájleírás, forradalom stb.
- felismerik a nyomatékosítás eszközeit, pl. a refrént,
- érzékelik a vers ritmusát, zeneiségét, az ismétlődéseket, a hangutánzás elemeit,
- felismerik egyes képeit,
- érzékelik a vers ritmusát, zeneiségét,
- felismerik egyes képeit,
- felismernek költői eszközöket, alakzatokat, rímeket, rímképleteket,
- megfogalmazzák mondanivalóját, költői üzenetét.
- megismernek egyes lírai műfajokat (pl.: dal, életkép, költői levél),

Az epika

- megkülönböztetik a nép- és a műköltészetet,
- megismerik és megkülönböztetik az alapvető epikai műfajokat (népballada, elbeszélő költemény, regény), jellemző jegyeiket,
- megbeszélik a cselekményt, a jellemeket,
- megkülönböztetik a fő- és a mellékszereplőket,
- megismerik és megkülönböztetik az alapvető epikai műfajokat (elbeszélő költemény, elbeszélés, novella, regény, anekdoták), jellemző jegyeiket,
- megbeszélik a cselekményt, a jellemeket, a szerkezetet,
- pedagógus segítségével megállapítják a témát, a mondanivalót,
- felismerik a tragikusát,
- a film- és színházbéli élményeket összehasonlítják.

A dráma

- megfigyelik a drámai cselekmény konfliktusát, az összeütközés okait,
- megfigyelik a szereplők érzéseit, tetteit, beszédét, rokon- vagy ellenszenves tulajdonságaikat,
- a dialógusokat összeolvassák, megjelenítik,
- megismerik, hogyan lesz a drámából színjáték:

	- megismerkednek az alábbi fogalmakkal: rendező, dramaturg, próba, játéktér, színpad, színész, színpadkép, díszlet, díszlettervező, kellék, jelmez, maszkírozás, világítás, zene stb.,
--	--

2.3. Az olvasási kedv megőrzése, az olvasási igény kielégítése

7.	8.	9.
- tájékozódás a lakókörnyezet irodalmi emlékeiben, - muravidéki költők, írók egy-egy alkotásának olvasása.		

3. Beszéd (szóbeli szövegalkotás)

3.1. Reprodukatív beszéd

3.1.1. A tanulók kötetlen, spontán beszélgetést folytatnak a látottakról/hallottakról, illetve az olvasottakról.

7.	8.	9.
- megfogalmazzák első élményeiket, szubjektív benyomásaikat, - beszámolnak arról, ami különösképp megragadta figyelmüket.		

3.1.2. A tanulók beszámolnak olvasmányaikról.

7.	8.	9.
Pedagógus segítségével: - azonosulnak az irodalmi hősökkel, s ha kell, bírálják tulajdonságaikat, - felidéznek olvasmányélményeiket, - összefoglalják az olvasottak tartalmát és mondanivalóját, - beszámolót készítenek önállóan/ pedagógus segítségével az olvasott műről,		Önállóan: - azonosulnak az irodalmi hősökkel, s ha kell, bírálják tulajdonságaikat, - felidéznek olvasmányélményeiket, - összefoglalják az olvasottak tartalmát és mondanivalóját, - beszámolót készítenek önállóan/ pedagógus segítségével az olvasott műről, - író/ költő referátumokat készítenek.

3.1.3. A tanulók memoritereket tanulnak meg és mondanak el.

7.	8.	9.
- 2–4 versrészlet és egy 4–5 soros prózarészlet osztályonként.		

3.2. Produktív-kreatív szövegalkotás szóban (pedagógus segítségével)

7.	8.	9.
- olvasott vagy átélt élmény elmondása, - olvasott műhöz más bevezetés vagy befejezés elképzelése, - cselekményes részek eljátszása, dramatizálása, - elképzelt színhely bemutatása, - cselekménymondás valamely szereplő nevében, - jellemzés az irodalmi hősök külső-belső tulajdonságai alapján.		

4. Írás (fogalmazás)

4.1. Az íráskészség, az írástechnika fejlesztése

4.1.1. A tanulók kiírják, kigyűjtik az irodalmi szemelvényekből (pedagógus segítségével):

7.	8.	9.
<ul style="list-style-type: none"> - csoportosítva a szereplőket, - tulajdonságaikat, - a cselekmény színhelyeit, - a cselekmény időpontjait, - a kevésbé ismert szavakat, szókapcsolatokat, - a rímelő sorokat.		

4.2. A reprodukív fogalmazási készség fejlesztése írásban

4.2.1. A tanulók önállóan megfogalmazzák, összefoglalják az olvasottak tartalmát:

7.	8.	9.
- egy-két rövidebb műről,		- rövidebb- hosszabb műről is.

4.3. A produktív és a kreatív fogalmazási készség fejlesztése írásban (pedagógus segítségével).

7.	8.	9.
<ul style="list-style-type: none"> - Képzletbeli cselekményeket, színhelyeket, hősoket teremtenek. - Ismert mű mintájára alkotnak szövegeket. - Véleményt formálnak hősokról, eseményekről. - Ismert szövegek alapján képregényt írnak.		

4.3.1. Dolgozatírás

7.	8.	9.
1 iskolai dolgozat: elbeszélés/leírás/ jellemzés,	1 iskolai dolgozat: leírás/ jellemzés/ tartalomírás,	1 iskolai dolgozat: tartalomírás/ önéletrajz/ riport.

OKTATÁSI CÉLOK

1. Irodalomismeret, kifejezési formák

7.	8.	9.
<ul style="list-style-type: none"> - Cselekményvázlat összeállítása címszavakból. - Prózai szövegek elemzése tanári irányítással. - Ismerik a jellemzés módjait. - Párhuzamos verselemzés tanári kérdések alapján. - Felismerik és meghatározzák a főbb lírai és epikai műfajokat. - Felismerik a vers üzenetét, az epikai alkotás mondanivalóját, a műalkotás főbb szerkezeti részeit.		

2. Fogalmak

7.	8.	9.
- cselekményvázlat, epizód, - hasonlat, költői jelzők, megszemélyesítés, - népiesség, - történelmi regény, konfliktus, regény,	- himnusz, óda, műballada, tájéleíró költemény, forradalmi költészet, humor, - ellentét, párhuzam, ismétlés,	- szimbólum/jelkép, metafora, motívum, - hangsúlyos (magyaros) verselés, - lírai hős, - fokozás, bonyodalom, megoldás, anekdota, refrén.

3. Javasolt művészi szöveg:

7.	8.	9.
A líra, a költészet Csokonai Vitéz Mihály: Zsugori uram Fazekas Mihály: Lúdas Matyi (részletek) Arany János: Toldi (részletek)	Kölcsey Ferenc: Himnusz; Vörösmarty Mihály: Szózat; Szép Ilonka Petőfi Sándor: Az alföld; Szeptember végén; Reszket a bokor; Egy gondolat bánt engemet Arany János: A walesi bárdok;	Ady Endre: Párisban járt az Ősz; A föl-földobott kő; Őrizem a szemed; József Attila: Anyám, Születésnapomra Radnóti Miklós: Nem tudhatom; Erőltetett menet vagy: A muravidéki magyar költők: Szunyogh Sándor: Halicánumi üzenet vagy: Varga József: Vallomás vagy: Bence Lajos: Segesvári rózsá
Próza G. Szabó Judit: Megérjük a pénzünket!; Mari, ne bomolj! Gárdonyi Géza: Hópehely vagy: Büntárgyalás Fekete István.: Csutak Móra Ferenc: Kuckó Király	Jókai Mór: Az aranyember vagy: A köszívű ember fiai (videófilm megtekintése) Mikszáth Kálmán: A néhai bárány; A ló, a bárányka és a nyúl; S. Townsend: A 13 és 3/4 éves Adrian Mole naplója vagy más M. Twain: Tom Sawyer	Móricz Zsigmond: Hét krajcár; Nagy Lajos: Bogár Egy Örkény-egyperces szabad választás alapján (pl.: A félelem relativitása vagy: Egy pocsolya emlékiratai vagy: Az autóvezető) Nógrád Gábor: Gyermekrablás a Palánk Sohonyai Edit: Le a csajokkal!; Macskaköröm J. R. R. Tolkien: A hobbit
Dramatika A Toldi dramatizálása	Mikszáth-elbeszélések dramatizálása	Sánta Ferenc: Kicsik és nagyok (dramatizált változat Balogh József nyomán)

C) MINIMÁLIS ÉS ALAPVETŐ KÖVETELMÉNYEK

1. NYELVI NEVELÉS

BESZÉD (*beszédértés, hallgatás és kommunikáció*)

A tanuló

- tudja meghatározni - pedagógus segítségével- életkorának és fejlettségi szintjének megfelelő párbeszédés szövegek témáját, beszédpartnereit, köznapi vagy közéleti jellegét,
- ismerje fel -pedagógus segítségével - a beszéd-társak egymáshoz való érzelmi és társadalmi viszonyát,
- tudja megállapítani – pedagógus segítségével- beszélgetés udvariasságát vagy udvariatlanságát,
- ismerje fel a szereplőket és a beszélgetés témáját,
- tudjon – pedagógus segítségével/ önállóan- minta alapján párbeszédés szöveget alkalmazni (pl: telefonbeszélgetést is)
- legyen képes – pedagógus segítségével- véleményt alkotni a szereplők egymás közti viszonyáról, magatartásukról, illetve arról, hogy maga mit csinált volna másképp és miért,
- legyen képes – pedagógus segítségével – kiírni a szöveg lényeges adatait, gondolkodtató ábrát készíteni,
- tudjon válaszolni osztálytársai és pedagógus kérdéseire,
- ismerje fel a kommunikációs tényezőket,
- tudjon – pedagógus segítségével - a kommunikációban a beszédhelyzethez, a témához és a partnerhez alkalmazkodni mind a nyelvi, mind a nem nyelvi jelek használatában,
- tudjon interjút készíteni beszélőtársával és erről szóban/írásban beszámolni,
- tudjon ismertetést és magyarázatot fogalmazni szóban és írásban,
- ismerje fel a reklám nyelvi és nem nyelvi tényezőinek szerepét,
- tudjon különféle típusú szövegeket kifejezően felolvasni.

OLVASÁS

A tanuló

- tudja folyamatosan olvasni az életkorának és fejlettségi szintjének megfelelő és a tantervben meghatározott köznapi és közéleti (hivatalos) szövegeket,
- tudja meghatározni – életkorának és fejlettségi szintjének megfelelő köznapi és közéleti (hivatalos) szövegek – témáját, műfaját, lényeges adatait, feladóját, címzettjét, kettejük egymáshoz való érzelmi és társadalmi viszonyát,
- tudja meghatározni – pedagógus segítségével - a hivatalos/nem hivatalos beszédhelyzetet, felsorolva azokat a nyelvi eszközöket, amelyek megállapításait, illetőleg a szöveg adekvátságát bizonyítják,
- legyen képes – pedagógus segítségével- bizonyítani némán olvasott köznapi vagy közéleti szöveg megértését hozzá kapcsolódó szó- és írásbeli feladatok megoldásával,
- tudja jelölni – pedagógus segítségével – a szöveg lényeges adatait, azokról legyen képes vázlatpontokat, illetőleg gondolkodtató ábrát készíteni,
- tudjon kérdéseket feltenni a szöveg adataival és összefüggéseivel kapcsolatban.

ÍRÁS

A tanuló

- tudja helyesen alkalmazni – pedagógus segítségével - a tanév tantervi anyagában meghatározott tudnivalók közül az életkornak és fejlettségi szintjének megfelelő írásgyakorlatban az alábbiakat:
  - a köznév (ünnepek neve, népneve) és a tulajdonnév (személynevek, a szűkebb környezet földrajzi nevei) kezdőbetűje;
  - a melléknevek és a fokozott melléknevek írása;
  - a betűvel és számjeggyel írt számnevek; a keltezés;
  - az ige köréből: az alanyi és tárgyas ragozása, a múlt idejű és a jövő idejű, a feltételes és a felszólító módú igealakok írása, az igekötő egybeírása és különírása;
  - a gyakori határozószók írása;
  - az igenevek írása;
  - tudja a magánhangzók és a mássalhangzók időtartamának a kiejtést követő jelölését a mondatrészek toldalékaiban, a névutókban és a határozószókban;
  - a szóelemzés elvének érvényesülése a tárgyragos, a határozóragos, valamint a birtokos személyragos névszókban;
  - a köznevekhez és a melléknevekhez kapcsolódó *-val, -vel, -vá, -vé* rag *v* mássalhangzójának teljes hasonulása;
  - a névutós névszók és a határozószók különírása, illetve egybeírása;
  - a vessző szerepe az egyszerű mondatban (a halmazott mondatrészek, illetve a megszólítás elkülönítése vesszővel);
  - tudja alkalmazni az írásjeleket az egyszerű és összetett mondatban és a mondat végén;
  - tudja alkalmazni az idézés írásjeleit;
  - gyakorlattan és rendszeresen használja a helyesírási segédkönyveket;
  - tudjon minta alapján – életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően – köznapi és közéleti szöveget írni különböző címzetteknek, különböző alkalmakra;
  - tudjon rövidebb elbeszélést írni képsor, egyéni vagy közös olvasmányélmény alapján kellő előkészítés után;
  - tudjon néhány mondatos leírást készíteni tárgyakról, személyekről, tájakról kellő előkészítés után;
  - legyen képes – pedagógus segítségével- a gondolatok megfelelő elrendezésére, továbbá a pontos szóhasználatra;
  - tudja tagolni írásművét – a tartalomnak megfelelően – közösen készített vázlat alapján;
  - tudjon élménybeszámolót, levelet írni kellő előkészítés után;
  - legyen írása tiszta, rendezett, olvasható, s ütemében is feleljen meg az általában használt írástempónak.

NYELVI ISMERETEK (nyelvhasználat)

A tanuló

- tudjon különbséget tenni a táji és a köznyelvi kiejtés között,
- tudjon a magyar nyelv sajátos helyzetéről (Magyarországon államnyelv, Szlovéniában a kétnyelvű Muravidéken hivatalos nyelv),
- tudja, hol élnek magyarok a világon,
- legyen fogalma a magyar nyelv eredetéről;
- ismerje a felismerés és a megnevezés szintjén – pedagógus segítségével - a tanterv alábbi témáit:
  - a főnév, a köznév és a tulajdonnév,
  - a határozott és a határozatlan névelő,
  - a melléknév, a fokozott melléknév,
  - a számnév, a tő- és a sorszámnév,
  - a névmások közül a személyes, a birtokos, a kérdő és a mutató névmások,

- az ige, illetve jelen, múlt és jövő idejű, kijelentő, feltételes és felszólító módú alakjai,
 a főnévi, a melléknévi és a határozói igenév,
 a gyakoribb igekötők és a határozószók;
 - tudja felismerni és megnevezni - pedagógus segítségével - a következő mondatrészeket,
 valamint a mondatrészt kifejező szófajt;
 az alany (a főnévi igenévi alany kivételével);
 az igei és névszói állítmány;
 a tárgy
 - tudja megnevezni a törzsanyagban felsorolt határozókat és jelzőket (a birtokos jelző és a részeshatározó kivételével);
 - tudja megkülönböztetni egymástól az alá- és a mellérendelő összetett mondatokat;
 - ismerje fel és nevezze meg az összetett és képzett szavak alkotóelemeit (az előtagot és az utótagot, illetve az alapszót és a képzőt);
 - keresse meg szavaknak rokon- vagy ellentétes értelmű megfelelőit, fölé-, mellé- vagy alárendelt fogalmait;
 - tudja értelmezni idegen szavak jelentését szótár segítségével;
 - alkosson konkrét tőből mennél több szót;
 - foglalja mondatba ugyanazon szó különböző jelentéseit.

2. IRODALOM

A tanuló

- legyen képes a tankönyvi szövegek gondolatmenetének követésére, következtetések levonására és megfogalmazására,
- legyen képes – pedagógus segítségével- bizonyítani némán olvasott szöveg megértését hozzá kapcsolódó szó- és írásbeli feladatok megoldásával (szereplők, események, színhely, időpont, tények).
- tudja csoportosítani a fő- és a mellékszereplőket;
- tudja jellemezni a szereplőket, legyen egyéni véleménye magatartásukról, viselkedésükről, tudjon velük azonosulni, illetve határolódjon el tőlük;
- ismerj okait;e az olvasott művek szereplőinek társadalmi helyzetét, a szereplők egymáshoz való viszonyának társadalmi és egyéb
- tudja követni a cselekményt, tudja meghatározni a fő- és a mellékeseményeket,
- ismerje és fogalmazza meg – pedagógus segítségével - a szöveg alapgondolatát, az író szándékát, jellemezze a szereplőket, magyarázza meg cselekedeteik indokát, ismerje fel a szöveg logikai viszonyait (előzmény, következmény, időrend, ok-okozat...),
- ismerje fel – pedagógus segítségével - a szöveg tájékoztató, értékelő vagy meggyőző voltát, véleményét tudja indokolni,
- legyen képes a szövegben jelölni azokat a nyelvi eszközöket, amelyek alapján meghatározta műfaját,
- ismerje fel - pedagógus segítségével - az elbeszélő, a leíró és a magyarázó részeket,
- legyen képes - pedagógus segítségével -tagolni a szöveget, megfogalmazni egy-egy gondolategység lényegét,
- tudjon kérdéseket feltenni a szöveg adataival és összefüggéseivel kapcsolatban,
- készüljön fel előzőleg megtárgyalt szöveg hangos olvasására, s megközelítőleg folyamatosan, a természetes beszéd ütemének és a hangkapcsolati törvényszerűségeknek megfelelően, illetőleg szöveghűen olvassa azt fel,
- legyen képes átélni a verset, a dramatikus játékokat,

- tudjon az olvasott művek cselekményéről önállóan/pedagógus segítségével, összefüggően beszámolni, rámutatva a mondanivaló lényegére, felhasználva a költők, írók szavait, kifejezéseit,
- tudja megkülönböztetni az olvasottakban a valóságot a képzeletbelitől,
- tudjon különbséget tenni – pedagógus segítségével - a népköltészet és a műköltészet között;
- értse meg – pedagógus segítségével- a költő mondanivalóját, üzenetét,
- ismerje fel a következő epikai műfajokat: ballada, elbeszélő költemény, regény, elbeszélés, novella,
- ismerje és tudja alkalmazni a következő fogalmakat: színpad, díszlet, világítás, jelmez, zene, felvonás, jelenet, színész, rendező, díszlettervező,
- legyen képes – pedagógus segítségével- összehasonlítani az irodalmi művek filmbeli, illetve színházi adaptációját az eredeti művel,
- tudjon élménybeszámolót és ismertetést tartani olvasmányélményeiről, kedvenc olvasmányáról,
- tudjon tanári irányítással véleményt mondani egy-egy közösen látott filmről, színházi előadásról, önállóan olvasott irodalmi műről, értékelő megállapításait tudja indokolni;
- ismerje, forgassa az iskolai könyvtár folyóiratait,
- tudjon irodalomjegyzéket összeállítani önállóan vagy segítséggel.

D) MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

Az általános iskola harmadik harmadában is folytatódik az a típusú anyanyelvi és irodalmi nevelés, amelynek alapja és kiindulópontja a nem művészi és a művészi szövegekkel való foglalkozás. A tanulók fejlettségi szintjüknek, képességeiknek, tapasztalataiknak megfelelő nem művészi és művészi szövegeket hallgatnak, olvasnak, elemeznek, majd pedig egyéni képességeik alapján maguk is alkotnak hasonlókat. Ezáltal fejlődnek kommunikációs, kognitív és alkotó képességeik, s tudatosodnak bennük a nem művészi és a művészi szövegek közti alapvető különbségek. A nem művészi és a művészi szövegekkel való foglalkozás aránya 60 : 40 %. Mivel a nem művészi és a művészi szövegek másfajta feldolgozást, hozzáállást kívánnak, mások tantárgyközi kapcsolataik is, céljaikat külön fogalmaztuk meg.

Az oktatási módszer és forma kiválasztása a tervezett tevékenységtől, feladattól, valamint a tanulók fejlődési sajátosságaitól függ. A tanulók ösztönzése érdekében az aktívabb formákat részesítjük előnyben, pl. a kooperatív módszert, a felfedezéssel tanulókat, a projekt munkát.

A nevelő-oktató munka tervezésekor és kivitelezésekor vegyük figyelembe a következő didaktikai alapelveket: az **individualizálást, a differenciálást, a tanulók fejlettségéhez való igazodást, a kommunikáció központú oktatást.**

A nem művészi szövegek elemzése

A nem művészi szövegekkel való foglalkozás szorosan kapcsolódik a tanulók előismereteihez, a társadalmi és természeti környezetben szerzett tapasztalataikhoz, a többi tantárgyból tanultakhoz (hiszen a tanulók egyéni képességeik alapján hallgatnak/olvasnak szövegeket, beszélnek/írnak magukról, környezetükről, a médiák révén a tömegkommunikáció számos eleme is eljut hozzájuk, hallottak már népszerűsítő jellegű tájékoztató és értékelő-meggyőző, illetve köznapis és közéleti-hivatalos szövegeket). A nem művészi szövegek körében nem folyamatos szövegekkel táblázatok, grafikonok, ábrák,...) is ismerkednek és foglalkoznak.

A munka középpontjában - pedagógus irányításával - többnyire az **aktív tanulói tevékenység** álljon: gyűjtőmunka, egyéni vélemények kifejtése, szituációteremtés stb. Ezáltal a legkülönbözőbb készségek és képességek fejlődnek: olvasáskor a koncentrációs képesség, véleményalkotáskor az ítéliképesség, a logikus gondolkodás képessége és a beszéd-készség. Mivel a szövegértés és a szövegalkotás a nyelvi képességektől is függ, a tanulók fejlettségi szintjének megfelelően nyelvtani, helyesírási, helyesejtési és egyéb készségeiket is fejlesztjük.

A nem művészi szövegek feldolgozása a következő mozzanatokot tartalmazza:

- a pedagógus ismerteti a szöveg témáját, műfaját
- a tanulók a pedagógus irányításával figyelmesen meghallgatják/elolvassák a szöveget,
- (másodszori) meghallgatás/olvasás után megállapítják a témát, összegeznek és végül hasonló szöveget alkotnak.

Mivel a kommunikációs kultúra részben a műveltség, a tudás alapja, részben az egyén szocializációjának döntő tényezője, egyéni és közösségi érdek az anyanyelv menél teljesebb értékű birtokba vétele.

A szövegfeldolgozás során a tanulók nem az absztrakt nyelvi rendszert sajátítják el, hanem a funkcionáló, a kommunikációban élő nyelv egységeit, jellemzőit, kommunikatív szerepét állapítják meg, rögzítik magukban, állandóan ismétlik és tudatosítják, miközben a szövegben szereplő tények és jelenségek megfigyelése alapján fejlesztik nyelvismeretüket, beleértve a nyelvhelyesség, a helyesírás, a beszédművelés és a stilisztikai helyesség tudnivalóit is.

A tanulók a nyelv lényegéről, összetevőiről, ismérveiről, a magyarról mint anyanyelvről, a nyelv területi, társadalmi és kommunikatív változatairól (pl. nyelvjárások, szaknyelvek, diáknyelv, szépirodalmi nyelv, egyéni nyelvhasználat, hivatalos nyelv stb.), a magyar nyelv, a környezetnyelv és az idegen nyelvek fogalmáról irányított beszélgetések formájában szereznek tapasztalatokat.

A nem művészi szövegek tárgyalása során a lehetőség szerinti egyforma arányok megteremtésére törekszünk a négy kommunikációs tevékenység tekintetében. Az iskolában mégis dominál bizonyos mértékig a beszéd és a hallgatás/nézés, illetve részben az olvasás mint az elemzés kiindulópontja, az otthoni munkában azonban az olvasás és az írás a vezető szerep (pl. vázlat írása, az iskolában kijavított szöveg lemásolása, ami adott esetben előkészületet is jelenthet az iskolai szóbeli szereplés számára).

A művészi szövegek elemzése

Az irodalmi nevelés középpontjában a művészi szöveg és a tanuló áll.

Az irodalomtanítás három alapelve:

- befogadás (a tanulók látókörének és irodalmi érdeklődésének megfelelően átéléses olvasás);
- irodalomelmélet (műfaji-tematikus válogatás, többnyire a magyar irodalmi kánonból);
- irodalomtörténet (irodalmi korszakok és irányzatok, többnyire a magyar irodalmi kánonból).

A művészi szövegek kiválasztásában az elsődleges szempont az irodalmi érték és a tanulók olvasási, szövegértési és -elemzési készségei legyenek. A tanterv ifjúsági és szépirodalmi műveket tartalmaz. A harmadik harmadban a tanulók képességeivel összhangban fokozatosan növeljük a szépirodalom arányát.

A tantervben szereplő címek csak javasolt jellegűek, általuk megvalósíthatók a megfogalmazott célok. Igyekszik azonban megadni a legszükségesebb alkotások címét, figyelve a műfaji és tartalmi változatosságra, bizonyos arányok megteremtésére. A tanár azonban más megfelelő művek kapcsán is megvalósíthatja a célokat, figyelembe véve a tanulók érdeklődési körét, a helyi irodalmat.

A középpontban a magyar irodalom alkotásai, a világirodalom remekművei a kitekintést, a szemléletformálást szolgálják. A tananyag gerincét a klasszikus irodalom képezi, a kortárs irodalom alkotásai és a muravidéki irodalom reprezentánsai általában kiegészítő jellegűek.

A tevékenység során mindig keressük, kerestetjük a hasonlóságokat és a különbségeket (pl. a műfajok között, a verses és a prózai munkák között, az ifjúsági és a nem ifjúsági művek között, a szépirodalmi és a szórakoztató alkotások között, az egyes szereplők vagy a különböző alkotók között stb.).

A tanulók odahaza évente két irodalmi művet olvasnak el kötelező és egyet választott háziolvasmányként. Nagyon fontos, hogy az otthoni olvasásra a tanár sokféleképpen motiválja, olvasás közben irányítsa, élményeiről menet közben is beszámoltassa a tanulókat.

Az olvasási készség ellenőrzése ismert és részben már ismeretlen szövegeken is történik.